

OKTATÁSI
HIVATAL

NAT
2020

Édes anyanyelvem

Nyelvhasználat – szövegalkotás
munkatankönyv I. kötet

3

Édes anyanyelvem

Nyelvhasználat – szövegalkotás munkatankönyv 3.

I. kötet

A kiadvány 2022. 03. 18-án tankönyvi engedélyt kapott a TKV/165-7/2022. számú határozattal.

A tankönyv megfelel a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet alapján készült, 2020.01.31. után kiadott, 1-4. évfolyam Magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettantervének.

A tankönyvvé nyilvánítási eljárásban kirendelt szakértő: Bódi Csilla

Tananyagfejlesztő: Bartha Jánosné, Fukkné Fukász Enikő, Szalay Mária

Kerettantervi szakértő: Fukkné Fukász Enikő

Lektor: Major Enikő

Szerkesztette: Boldizsárné Kovács Gizella

Ezúton is köszönetet mondunk azoknak az íróknak, költőknek, képzőművészeknek, akiknek alkotásai tankönyveinket gazdagítják.

Illusztráció: Megyeri Katalin

Képjegyzék

Borítótér: Takács Viktória illusztrációjának felhasználásával Slezák Ilona és Bánáti János készítette

Borító és belív illusztrációk: Kovácsné Megyeri Katalin

8. oldal könyvborítók: Fekete István: Vuk, Benedek Elek: Hetvenhét magyar népmese, Arany László:

Szép magyar népmesék, Benedek Elek: Kék liliom, Lázár Ervin: Bab Berci kalandjai – Móra Ferenc könyvkiadó

50. oldal portrék: Dsida Jenő, Gyurkovics Tibor, Weöres Sándor – Petőfi Irodalmi Múzeum.

Szilágyi Domonkos (MTI Fotó: Molnár Edit), Kormos István (MTI Fotó: Sziklai Dezső), Romhányi József

© Oktatási Hivatal, 2022

ISBN 978-963-436-203-6

Oktatási Hivatal

1055 Budapest, Szalay utca 10–14.

Telefon: (+36–1) 374–2100

E-mail: tankonyv@oh.gov.hu

A kiadásért felel: Brassói Sándor mb. elnök

Raktári szám: OH–MNY03TA/I

Tankönyvkiadási osztályvezető: Horváth Zoltán Ákos

Műszaki szerkesztő: Karácsony Orsolya

Grafikai szerkesztő: Slezák Ilona

Nyomdai előkészítés: Orodán Mária

Terjedelem: 12,36 (A/5) ív • tömeg: 274 gramm

1. kiadás, 2022

Ez a tankönyv a Széchenyi 2020 Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program EFOP–3.2.2–VEKOP–15–2016–00001. számú, „A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés” című projektje készült. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Gyártás: Könyvtárellátó Nonprofit Kft.

Nyomtatta és kötötte:

Felelős vezető:

A nyomdai megrendelés törzsszáma:

keretében

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KÖSZÖNTŐ

Köszönet mindenért neked

„anyanyelvem,
te édes-keserű,
szépen zengő
arany hegedű,
anyánk ajkán
drága ének:
köszönet
mindenért néked!”

Török Elemér

Kedves Kisdiák!

Harmadikos lettél. Ebben a tanévben folytatod az elmúlt tanévben elkezdett anyanyelvi ismereteid tanulását, rendszerezését. Az anyanyelvről az anyanyelveden ismerkedsz a nyelv szépségével. Megtanulod az anyanyelv használatát. Rendszeres gyakorlással bővíted tudásodat a hangokról, betűkről, szavakról, mondatokról és a szövegről. Biztosabbá válik a helyesírásod, bátrabban fogsz hozzá a szövegalkotáshoz. Készülj fel erre az izgalmas kalandozásra!

a tananyagfejlesztők

ISMÉTLÉS

Ábécé

1. Egészítsd ki a teljes magyar ábécét kis írott betűkkel!

a	á	b		cs	d			e	é
f		gy	h			j	k		ly
	n			ó	ö		p	q	
		t	ty			ü	ú		w
x	y		zs						

Mi igaz a hiányzó betűkre? Húzd alá!

A hiányzó betűk között vannak magánhangzók.

A hiányzó betűk között nincsenek magánhangzók.

A hiányzó betűk mindegyike mássalhangzó.

A hiányzó betűk mindegyike egyjegyű mássalhangzó.

2. Másold le az ábécét nagy írott betűkkel!

A	Á	B	C	CS	D	DZ	DZS	E	É	F
G	GY	H	I	Í	J	K	L	LY	M	N
NY	O	Ó	Ö	Ő	P	Q	R	S	SZ	T
TY	U	Ú	Ü	Ú	V	W	X	Y	Z	ZS

3. Felelj a számok beírásával!

A teljes ábécé betűi:

A rövid magánhangzók:

A hosszú magánhangzók:

Az egyjegyű mássalhangzók:

A kétjegyű mássalhangzók:

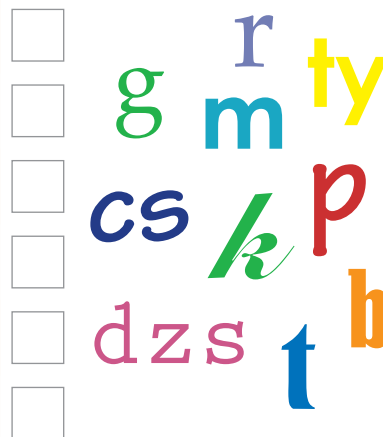
A háromjegyű mássalhangzók:

4. Mely betűk kerülnek az ábécében a hiányzó helyekre? Pótold!

___ b, c dz, dzs ___ f, g gy, h ___ j, k
n, ny ___ p, q t, ty ___ v, w

Mi igaz a hiányzó betűkre? Tegyel -t mögéjük!

- Mindegyik hiányzó betű mássalhangzó.
- Mindegyik hiányzó betű magánhangzó.
- Van a hiányzó betűk között hosszú magánhangzó.
- Mindegyik hiányzó magánhangzó rövid.
- Egyik rövid magánhangzónak sincs hosszú párja.
- Mindegyik rövid magánhangzónak van hosszú párja.

5. Folytasd 5 taggal a betűsort a szabályoknak megfelelően!

a, b, cs, dz _____ dzs, f, h, j _____
á, c, d, dzs _____ l, n, ó, p _____

6. Melyik betűre ismeresz az állítások alapján? Karikázd be minden sorban a megfelelőt!

Az első mássalhangzó az ábécében.	a	á	b	c	cs
Egyik rövid magánhangzónk.	d	dz	dzs	e	é
A kétjegyű ty betű egyik jegye.	p	q	s	sz	t
Az egyik hosszú magánhangzónk.	e	i	o	ü	ű
Szomszédai az ábécében csak mássalhangzók.	dzs	h	r	ty	v
Az ábécé harmadik magánhangzója.	á	é	e	i	í
Egyik szomszédja az ábécében kétjegyű.	c	f	j	n	r
A 6. betű az ábécében.	dz	f	d	e	dzs

Írd le megfejtést! _____

Betűrend

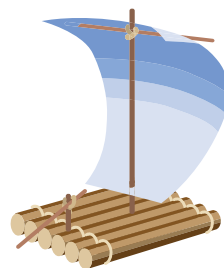
1. Tegyél ✓-t a betűrendbe szedett szósor után!

kajak, tutaj, vitorlášhajó, uszály, csónak, szárnyashajó

csónak, kajak, szárnyashajó, tutaj, uszály, vitorlášhajó

csónak, kajak, uszály, szárnyashajó, tutaj, vitorlášhajó

csónak, kajak, szárnyashajó, tutaj, vitorlášhajó, uszály

Melyik állítás igaz a betűrendre? Húzd alá!

A betűrendbe írt szavak az ábécé sorrendjét követik.

Betűrendbe sorolás az ábécé mássalhangzóinak sorrendjét követi.

Betűrendbe sorolásnál először az első betűt vesszük figyelembe.

A betűrend nem követi az ábécé betűinek sorrendjét.

2. Húzd alá az azonos betűvel kezdődő szavakat!

cékla szúnyog kelkáposzta szarvasbogár sütőtök szöcske
paprika szitakötő zeller szentjánosbogár borsó csillagtök

a) Másold le az aláhúzott szavakat betűrendben!

b) Mi igaz a leírt sorrendre? Tegyél ✓-t az igaz állítások után!

Minden szó sz betűvel kezdődik.

Az azonos betűvel kezdődő szavakat nem sikerül betűrendbe sorolni.

Betűrendbe sorolásnál a szavak utolsó betűjét vesszük figyelembe.

Betűrendbe sorolásuknál a szavak második betűjét vesszük figyelembe.

A második betűknél is az ábécé sorrendjét követjük.

3. Olvasd el! Oldd meg a hozzá tartozó feladatot!

Betűrendbe sorolásnál a szavak a magyar ábécé szerint következnek egymás után. Ha a szavak azonos betűvel kezdődnek, az első nem azonos betű szerint soroljuk betűrendbe.

(A magyar helyesírás szabályai; 14. szabály)

Igaz (I) vagy hamis (H) az állítás? Írd a betűjelet a vonalra!

A betűrend nem követi az ábécé sorrendjét. ___

A betűrend követi az ábécé sorrendjét. ___

Azonos kezdőbetűs szavak betűrendjénél az első nem azonos betű számít. ___

Azonos kezdőbetűs szavak betűrendjénél a sorrend nem számít. ___

4. Olvasd el a szavakat! Keretezd be közös szórészt!

a) virág vitorlás vidék viszály vihar villamos

b) sziget szirmom szikla szita szivárvány szilveszter

c) Kata kapa Karola Kamilla kalapács kasza

Számozd meg, majd másold le betűrendben a szavakat!

5. Olvasd el a szavakat! Keretezd be a közös szórészt a szavakban!

a) szerkezet szervezet szerencse szerszám szerződés

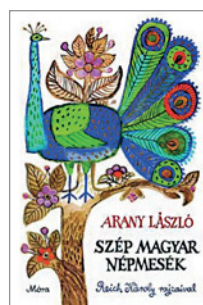
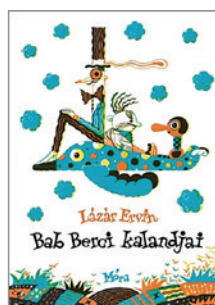
b) korpa korcsolya korona korall kormány

c) hajlék hajnal hajcsár hajó hajdú

d) Margit Marcell Martin Mariann Maros

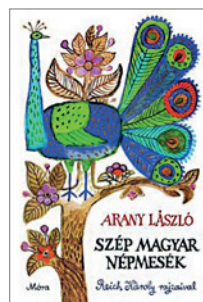
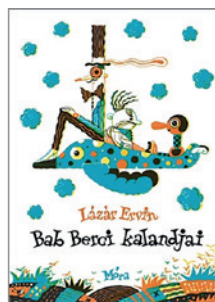
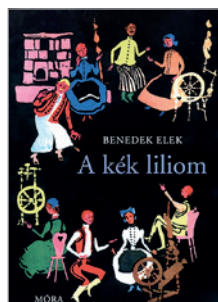
Számozd meg, majd másold le betűrendben a szavakat!

1. Számozással állítsd betűrendbe szerzőjük szerint a mesekönyveket!

Írd le!

2. Számozással állítsd betűrendbe címük szerint a mesekönyveket!

Írd le!

3. Írd le a halmaz szavait betűrendben a táblázatba!

sarló saroglya sarkantyú Sarolta saru sarj sarlatán

1.	Fiatal hajtás, utód
2.	Kiálló fém csizmadísz a lábbeli hátsó részén.
3.	Olyan ember, aki nem ért a gyógyításhoz.
4.	Félköríves pengéjű vágószerszám.
5.	Rácsos szállítóeszköz, amelynek két rúdja van.
6.	Női név
7.	Egyszerű lábbeli, boka köré szíjazva.

4. Írd a betűrendbe szedett szólások szavait helyes sorrendbe! Segít a zárójelben levő magyarázat.

aki barátod, mind mosolyog nem rád *(Ne higgy mindenkinek!)*

a barátért el hagyod ne régít új *(A barátságban fontos a hűség.)*

aranynál az barát a drágább jó *(Az igaz barát valódi kincs!)*

5. Írd be a szólások hiányzó szavait betűrendben! Olvasd el a jelentésüket!

mesterére gyékényen dugába gubát latban

_____ dől.	<i>Nem sikerül neki, kudarcot vall.</i>
Eben _____ cserél.	<i>Ugyanazt kapta cserébe.</i>
Egy _____ árulnak.	<i>Egyetértenek, összedolgoznak.</i>
Nem sokat nyom a _____.	<i>Keveset ér, értéktelen.</i>
_____ akadt.	<i>Hozzáértőbb emberrel találkozott.</i>

Szótagolás – elválasztás

1. Olvasd el a szósorokat nagy ajakmozgással!

haj sólyom súly varjú szabály lyuk szajkó
vaj gally máj ölyv baj ujj moly
gólya borjú fej fűrj harkály bagoly veszély

Mely szavakat nem lehet elválasztani? Csak azokat másold le!

2. Írd be a táblázatba a szóhalmaz szavait a minta szerint elválasztva!

strucc dió csikó kendő karó fiók szárny mosdó meggy tea
piac kút toboz leány dongó sakk kapu kesztyű cipő alku

könyv	fi-ú	ka-lács	var-jú

3. Válaszd el a szavakat a minta szerint! Írd le!

András	<u>And-rás</u>	krumpli	<u>krump-li</u>
centrum	_____	Endre	_____
virslí	_____	ostrom	_____
templom	_____	hangzás	_____
edzés	<u>e-dzés</u>	lándzsa	<u>lán-dzsa</u>
bodza	_____	findzsa	_____
madzag	_____	dodzsem	_____

4. Válaszd el a hosszú mássalhangzós szavakat a minta szerint! Írd le!

szállás	<i>szál-lás</i>	dinnye	<i>diny-nye</i>
csillag	_____	hattyú	_____
függöny	_____	bosszú	_____
kotta	_____	asszony	_____
pikkely	_____	faggyú	_____
ünnep	_____	vessző	_____

5. Húzd át a hibásan elválasztott szavakat!

fi-ók	ma-dzag	krum-pi	ves-sző	kesz-tyű	kal-ács	könyv
fió-k	madz-ag	krump-li	vesz-sző	ke-sztyű	ka-lács	kö-nyv

6. Folytasd a megkezdett sorokat a szóhalmaz szavainak elválasztásával!

*könny morzsa maharadzsa hold tombola barátkozás
cseresznye közlekedés csillag sár sirály halandzsa komp
hangya csepp gereblye madárfióka viasz turistajelzés*

csend _____
ró-zsa _____
e-ser-nyő _____
pa-ra-di-csom _____
te-le-ví-zi-ó _____

7. Igaz (I) vagy hamis (H) az állítás? Írd a betűjelet a vonalra!

Minden szó annyi szótagból áll, ahány magánhangzó van benne. ___
Minden szó annyi szótagból áll, ahány mássalhangzó van benne. ___
Az egy magánhangzós szavakat is el lehet választani. ___
Az egy magánhangzós szavakat nem lehet elválasztani. ___
Több mássalhangzóból csak egyet viszünk át az új szótagba. ___
Minden szótag magánhangzóval kezdődik. ___

Magánhangzók időtartama

1. Figyeld meg a szósorok magánhangzóit! Karikázd be a kakukktojást!

liba	hiba	Rita	csíra	villa	szikla
göröngy	öltöny	ököl	öröm	Ödön	költő
csikó	kígyó	fiók	Miklós	cipó	rigó
manó	margó	Kató	hajó	csákó	patkó

Másold le a bekarikázott szavakat!

2. Egészítsd ki a szavakat a megfelelő betű valamelyikével!

o/ó: sz ___ t ___ folyos ___ bors ___ akci ___ Lászl ___ bogy ___

ö/ő: cs ___ cip ___ vessz ___ lejt ___ edz ___ Győz ___ hüll ___

Egészítsd ki a mondatot a beírt magánhangzók alapján!

A szavak végére csak _____ magánhangzó került.

3. Jelöld a magánhangzók időtartamát!

golyo	korso	hordo	folyo	borso	hollo
szerzo	fenyo	felho	ernyo	mezo	szello

a) Egészítsd ki a bölcs mondásokat a táblázat megfelelő szavával!

1. Falra hányt _____.
2. Ritka, mint a fehér _____.
3. Addig jár a _____ a kútra, míg el nem törik.
4. Senki sem lép kétszer ugyanabba a _____ ba.

b) Írd a bölcs mondások számát a magyarázatukhoz!

☐ Senki nem kerülheti el a sorsát.	☐ Minden változik, te is.
☐ Értelmetlen, fölösleges cselekedet.	☐ Nagyon kevés van belőle.

4. Olvasd el a szavakat helyes időtartammal!

borjú hamu tanú bábu fiú kapu gyanú Pityu odú
vályú daru varjú batyu gyalu sarjú búcsú háború
hattyú apu kátyú faggyú áru bosszú gyapjú anyu

a) Karikázd be a szóvégi hosszú magánhangzókat!

b) Másold le a szavakat csoportosítva!

szóvégi **u**: _____

szóvégi **ú**: _____

c) Mi igaz a szóhalmaz szavaira? Húzd alá az igaz állításokat!

A szavak végén az **u/ú** gyakran hosszú.

A szavak végén az **u/ú** mindig rövid.

5. Figyeld meg a szósorok magánhangzóit! Karikázd be a kakukktojást!

gyűszű	hegedű	derű	eskü	fű	dalmű	szegfű
kesztyű	csengettyű	tetű	betű	tű	jármű	menü

a) Másold le a szavakat csoportosítva!

szóvégi **ü**: _____

szóvégi **ű**: _____

b) Mi igaz a szóhalmaz szavaira? Tegyél **✓**-t az igaz állítások után!

A szavak végén az **ü/ű** legtöbbször hosszú.

A szavak végén az **ü/ű** mindig hosszú.

Vannak olyan szavak, melynek végén az **ü/ű** rövid.

Nincsenek olyan szavak, melynek végén az **ü/ű** rövid.

1. Pótold a szóvégi magánhangzót!

u/ú		ü/ű	
ham __	bor __	der __	csegetty __
hatty __	dar __	keszty __	rev __
kap __	baty __	esk __	heged __
varj __	faggy __	kesely __	sepr __
koszor __	foganty __	men __	köször __

2. Karikázd be a helyesen leírt szó betűjelét! Olvasd össze a megfejtést!

1.	G	hordó	T	hordo	12.	S	odú	U	odu
2.	A	mano	Y	manó	13.	Z	fogantyú	D	fogantyu
3.	A	szajkó	N	szajko	14.	Á	hattyu	I	hattyú
4.	K	borsó	U	borso	15.	S	alkú	A	alku
5.	L	korso	O	korsó	16.	M	hamu	O	hamú
6.	J	folyoso	R	folyosó	17.	E	kapu	D	kapú
7.	L	szorzó	T	szorzó	18.	S	apu	L	apú
8.	Ö	esztendő	A	esztendő	19.	E	gyűrű	T	gyűrű
9.	T	selejtezó	B	selejtezö	20.	S	eskű	E	eskü
10.	B	esernyö	T	esernyő	21.	Z	hegedü	R	hegedű
11.	T	fenyö	E	fenyő	22.	T	keselyű	B	keselyü

Írd le megfejtést! _____

3. Olvasd el a szópárok oszlopait! Mit veszel észre! Tegyél ✓-t az igaz állítás után!

sas – sás

lap – láp

bab – báb

kor – kór

kar – kár

haj – háj

csap – csáp

mez – méz

baj – báj

agy – ágy

gaz – gáz

Örs – órs

A szópárok jelentése a magánhangzó hosszúságával változik.

A szópárok tagjai ugyanazt jelentik.

4. Olvasd el a szavakat helyes időtartammal!

boci Évi mozi Kati póni fagyi maci masni
Sanyi sámlí néni bácsi kifli hiszti kanári zokni
öcsi hobbi puszi zsúri krumpli lokni Zoli foci

Mi igaz a halmaz szavaira? Húzd alá!

Minden szó utolsó betűje hosszú magánhangzó.

Minden szó utolsó betűje rövid magánhangzó.

Minden szó végére í betűt írunk.

Minden szó végére i betűt írunk.

Minden szó a **Ki? Mi?** kérdésre válaszol.

Van olyan szó, amelyik nem a **Ki? Mi?** kérdésre válaszol.

5. Egészítsd ki i/í betűvel a mondatok szavait!

Kat ___ nén ___ csodás programot szervezett.

Közel van hozzátok a moz ___?

Nem kell ez a hiszt ___!

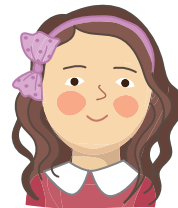
Évi lokn ___ ját összefogja egy masn ___.

Zol ___ kedvenc téli sportja a s ___.

A bács ___ kosarában kifl ___ és krumpl ___ is van.

A zsúr ___ értékeli Sany ___ versmondását.

A mac ___ lábáról leesett a zokn ___.

Mit tapasztaltál? Egészítsd ki a hiányos mondatot!

Egy kivételével minden szóba ___ betű kerül. A kivétel a _____.

6. Jelöld a magánhangzók időtartamát!

hajo	kolto	ero	gyuszu	hamu	kifli	si
folyo	csorgo	eso	menu	odu	krumpli	Eszti

Mássalhangzók időtartama

1. Egészítsd ki a szavakat a megfelelő betű valamelyikével!

k/kk	ma ____	sa ____	cse ____	tö ____	csu ____	a ba ____	ancs
l/ll	to ____	szé ____	kü ____	ő o ____	ó bá ____	pi ____	angó
ly/lly	sú ____	ga ____	____ uk	mo ____	bo ____	szabá ____	

Másold le a hosszú mássalhangzóval írt szavakat!

2. Pótold a szóoszlopokban a hiányzó mássalhangzókat!

a)	cs-ccs me ____ agan ____ ö ____ szö ____ ke ma ____ ka	gy-ggy fa ____ ú ____ alu me ____ fa po ____ ás he ____	j-jj ha ____ tás é ____ el ha ____ ó für ____ bó ____ a	n-nn ü ____ ep A ____ a ka ____ a szalo ____ a uzso ____ a
b)	r-rr mo ____ gás fo ____ ás va ____ ás sí ____ ás o ____	s-ss vé ____ ő új ____ ág éde ____ ég egész ____ ég vad ____ ág	sz-ssz bo ____ ú ve ____ ő a ____ ony csú ____ da ö ____ eg	ty-tty ha ____ ú kon ____ pö ____ pon ____ pin ____

3. Gyűjts szavakat a 3. feladat szóoszlopaiból a füzetedbe!

- Rövid mássalhangzóval egészült ki.
- Hosszú mássalhangzóval egészült ki.

4. A gyerekek helyesíró versenyt rendeztek az időtartamok helyesírásából. Döntsd el, ki a győztes! Tegyél ✓-t a helyesen leírt szavak után!

Zalán

Gábor

Luca

folyoso	folyoso	folyosó
pillangó	pilangó	pillango
kifli	kifli	kifli
gally	galy	galy
aggancs	agancs	agancs
sí	sí	sí
gyűrű	gyűrű	gyűrű
vessző	vessző	vessző
krumpli	krumpli	krumpli
köny	könny	könny
bosszú	bosszú	bosszú
szalonna	szalona	szalonna
darú	daru	daru
szőlő	szölő	szőlő
uzsona	uzsonna	uzsonna

A legjobb helyesíró: _____

5. Melyik állítás igaz rád? Húzd alá!

A gyakorolt szavak helyesírásában biztos vagyok.

A magánhangzó hosszúságát nem mindig tudom eldönteni.

A mássalhangzó hosszúságát nem mindig tudom eldönteni.

Még többször nem figyelek eléggé az időtartam jelölésére.

A MONDATOKRÓL – A MONDATFAJTÁK

A kijelentő és a kérdő mondat

1. Alkoss mondatokat a szavak felhasználásával!

fa, falevél, Egy, élt, legfelső, ágán, a, kis

szomorú, nagyon, Mostanában, volt

felvidítani, A, sem, szellő, tudta

a) Válaszolj aláhúzással a kérdésekre!

Milyen kezdőbetűvel kezdted a mondatokat?

kis kezdőbetűvel

nagy kezdőbetűvel

nem írtam kezdőbetűt

Milyen írásjellel fejezted be a mondatokat?

pontot tettem a végére

kérdőjelet írtam

felkiáltójelet használtam

Miért választottad az írásjelek közül a pontot?

kíváncsiskodtam

érdeklődtem valami felől

közöltem valamit

b) Olvasd fel a mondatvégi írásjeleknek megfelelő hanglejtéssel a mondatokat! Keretezd be az igaz állítást!

A mondatok nem egy témáról szólnak.

A három mondat összefüggő szöveget alkot.

A szöveg minden mondata közlés, kijelentés.

A szöveg minden mondata tudakozódás.

A szöveg mondatai közölnek egy eseménysort.

Minden mondat végére kérdőjelet tettem.

Minden mondat végére pontot tettem.

2. Olvasd fel helyes hanglejtéssel a párbeszédet!

- Hol élt a kis falevél?
- Egy fa legfelső ágán élt.
- Mi történt vele az utóbbi időben?
- Mostanában nagyon szomorú volt.
- Ki próbálkozott a felvidítésével?
- A szellő szerette volna.

a) Keretezd be a párbeszéd kérdéseit!

b) Melyik rajz illik a mondatok hanglejtéséhez? Folytasd a minta szerint!

– Hol élt a kis falevél?	– Egy fa legfelső ágán élt.
– Mi történt vele az utóbbi időben?	– Mostanában nagyon szomorú volt.
– Ki próbálkozott a felvidítésével?	– A szellő szerette volna.

c) Válaszolj aláhúzással a kérdésekre!

Mit olvastál a 2. feladatban?

csak kérdéseket

párbeszédet

csak közléseket

Milyen írásjeleket láatsz a mondatok végén?

kérdőjelet és pontot

csak pontot

csak kérdőjelet

d) Egészítsd ki a mondatot!

A párbeszédben a _____ és a _____ váltakozott.

A mondatok végére _____ vagy _____ kerül.

1. Pótold a mondatvégi írásjeleket!

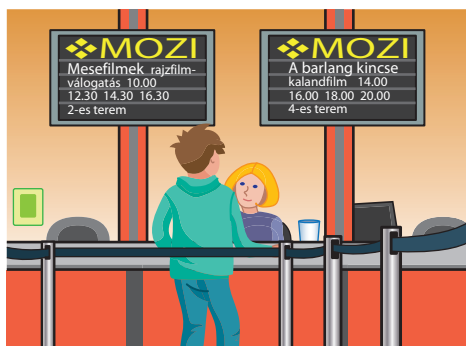
- Miért nem hintázol velem ____
- Láttam, most mindig egy kismadárral beszélgetsz ____
- Mennyivel mulatságosabb ő nálamnál ____
- A falevél erre sírva fakadt ____
- Most se napsugár, se fecskék ____
- Hová lettek, miért hagytak el ____

Zelk Zoltán: *Őszi mese (részletek)*

2. Kösd össze a kérdést a rá válaszoló mondattal! Írd a képek számát a hozzá tartozó párbeszédhez!

1.

2.

- Megvetted a moziegyet?
- Mit nézünk meg?
- Tudod, hogy miről szól?
- Hoztál rajzóra filctollakat?
- Kölcsönadod a tiédet?
- Nem lesz belőle baj?

- Egy kalandfilmet.
- Nem, csak azt tudom, hogy érdekes.
- Még tegnap.
- Majd ketten használjuk az enyémet.
- Szerintem nem.
- Elfelejtettem.

Olvasd fel a padtársaddal a párbeszédet! Keretezd be az igaz állításokat!

A párbeszéd formája kérdés és válasz.

A kérdések mindig érdeklődést, tudakozódást jelentenek.

A kérdésekkel mindig kijelentünk, közlünk valamit.

A kérdést tartalmazó mondat végére kérdőjelet teszünk.

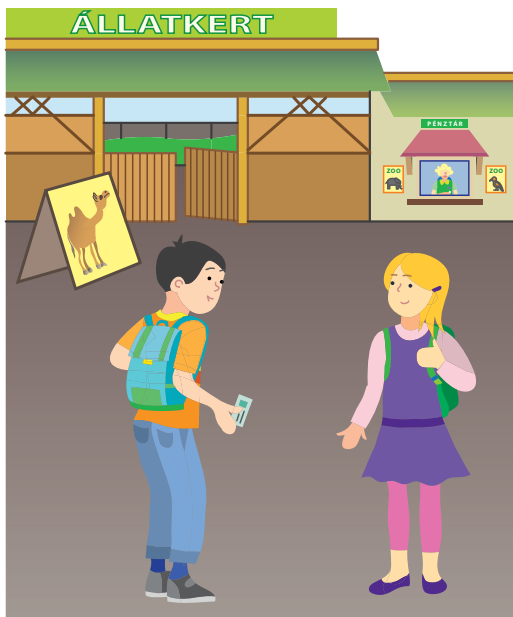
A kérdést tartalmazó mondat végére pontot teszünk.

3. Kösd össze a kérdést a rá válaszoló mondattal!

- Mikor lesz a kirándulás? ●
 - Milyen idő lesz akkor? ●
 - Mit fogunk megnézni? ●
 - Hánykor találkozunk? ●
 - Kivel ülsz a buszon? ●
 - Mit kell magunkkal vinnünk? ●
- Az állatkertet.
 - Szerintem pénteken.
 - Remélem napsütéses.
 - Én szeretnék veled.
 - Csak tízórait.
 - Nyolc órakor.

4. Írj a képekről kérdéseket, majd válaszolj rá! Segít a minta!

1.

2.

Példa: Kérdés: Hová menjünk szombaton?

Válasz: Ha jó idő lesz, kirándulunk egyet.

1. Kérdés: _____

Válasz: _____

1. Kérdés: _____

Válasz: _____

2. Kérdés: _____

Válasz: _____

2. Kérdés: _____

Válasz: _____

1. a) Húzd alá a mondathalmazból a megfelelő válaszokat a kérdésekre! Írd a kérdések mellé!

A testvéremnek.

Reggeli után.

Itt van nálam.

Nagyon szeretne.

Az anyukám.

Hat órára.

Örülök, ha jön.

Egy jegyzetfüzetet.

Mikor indulunk az erdőbe? _____

Jön velünk a testvéred is? _____

Ki kísér el bennünket? _____

Jöhet velem az én testvérem is? _____

b) Melyik rajz illik a mondatok hanglejtéséhez? Folytasd a halmaz kimaradt válaszaival!

– Hány órára érkezünk haza? _____

– Mit vigyek még magammal? _____

– Hová tetted az iránytűt? _____

– Kinek adjam oda? _____

c) Fogalmazz meg kérdéseket és válaszokat a témában!

Kérdés: _____

Válasz: _____

Kérdés: _____

Válasz: _____

Kérdés: _____

Válasz: _____

Kérdés: _____

Válasz: _____

2. Mit fejeznek ki a mondatok? Kösd a megfelelő kerethez!

kijelentés
megállapítás
közlés

kérdezés
érdeklődés
tudakozódás

- Ma a barátommal edzésre megyünk.
- Milyen edzéseket lesz?
- Kézilabdázni fogunk.
- Elmehetek én is veletek?
- Nagyon örülök neki.
- Köszönöm a kedvességedet.
- Mikor találkozunk?
- Négy óra előtt tíz perccel.
- Hol várjalak benneteket?
- A tornaterem előtt.

Olvasd fel a párbeszédet a padoszomszédoddal! Figyelj a mondatvégi írásjeleknek megfelelő hanglejtésre!

3. Számozással tedd sorrendbe a képhez tartozó párbeszédet!

- Hová tetted a könyvet?
- Én miért nem látom?
- A polcos szekrénybe.
- Az alsó polcra.
- Segítetek megkeresni.
- Melyik részére?

1. Számozással tedd sorrendbe a képhez tartozó párbeszédet!

- Pár perc múlva.
- Igen, pihenünk egyet.
- Leülhetünk ott fönt?
- Méghozzá finomat.
- Hoztunk ennivalót?
- Mikor érünk fel aへgyre?

Olvasd fel a padoszomszédoddal a párbeszédet! Figyelj a mondatvégi írásjeleknek megfelelő hanglejtésre!

2. Közlés vagy kérdés? Kösd a szavakat a hozzá illő hanglejtés rajzához!

közlés

kérdés

3. Tegyé fel kérdést, hogy az aláhúzott szó legyen a válasz! Segít a minta.

Dorka délután az udvaron labdázott a barátaival.
Kérdés: Ki labdázott délután az udvaron a barátaival?
Válasz: Dorka.

Dorka délután az udvaron labdázott a barátaival.

Kérdés: _____

Dorka délután az udvaron labdázott a barátaival.

Kérdés: _____

Dorka délután az udvaron labdázott a barátaival.

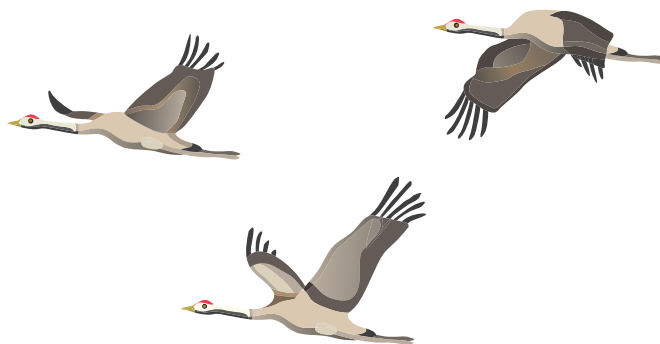
Kérdés: _____

Dorka délután az udvaron labdázott a barátaival.

Kérdés: _____

4. Olvasd fel a padtársaddal a párbeszédet! Figyelj a mondatvégi írásjeleknek megfelelő hanglejtésre!

- Voltál-e tegnap a Hortobágyon?
- Apával elmentünk.
- Láttad-e a darucsapatot repülni?
- Igen, V alakban szálltak.
- Elkapott-e az eső benneteket?
- Nem, idejében hazaértünk.
- Örült-e anyukád?
- Igen, hogy nem áztunk meg.

a) Húzd alá a kérdéseket! Olvasd fel mindet helyes hanglejtéssel!

b) Döntsd el, mely állítások igazak az aláhúzott mondatokra!

Mindegyik mondatban van egy **-e** szócska.

Mindegyik mondatban van egy **-a** szócska.

Ezt az **-e** szócskát kötőjellel kapcsoljuk az előtte álló szóhoz.

Az **-e** szócskát az előtte álló szótól külön írjuk.

5. Alakítsd át a mondatokat az -e szócska segítségével kérdéssé! Segít a minta!

közlés, kijelentés	érdeklődés, tudakozódás
Kémeled az eget alkonyatkor.	Kémeled-e az eget alkonyatkor?
Figyeled a daruvonulást.	_____
Látod leszállni őket.	_____
Láttál már ilyet.	_____
Meghallod a hangjukat.	_____
Híres messze földön az esemény.	_____
Eljössz megnézni az idén.	_____

Olvasd fel helyes hanglejtéssel először a kijelentést tartalmazó mondatokat, utána a kérdéseket!

1. **Olvasd el az egyre bővülő mondatokat helyes hanglejtéssel! Melyik szóval bővül a mondat? Húzd alá minden sorban!**

Kirándulnak.

A gyerekek kirándulnak.

A gyerekek az erdőben kirándulnak.

A gyerekek hétvégén az erdőben kirándulnak.

A gyerekek hétvégén a színesedő erdőben kirándulnak.

A jókedvű gyerekek hétvégén a színesedő erdőben kirándulnak.

A jókedvű gyerekek egy őszi hétvégén a színesedő erdőben kirándulnak.

Válaszolj a kérdésekre a bővülő mondat megfelelő szavával!

Kik kirándulnak? _____

Hol kirándulnak? _____

Mikor kirándulnak? _____

Milyen erdőben? _____

Milyen gyerekek? _____

Melyik hétvégén? _____

2. **Egészítsd ki a mondatokat a megadott szavak toldalékos alakjával!**

Kirándulni indultunk a _____ a _____. Felavattam
hegyek *barátaim*

az új _____. Mindenki teli _____
túracipő *hátizsák*

kapaszkodott a _____ fölfelé. Észre sem vettem, hogy leszakadtam
hegy

a _____. Egy szűk _____ tévedtem.
csapat *ösvény*

a) Olvasd fel a kiegészített szöveget! Ügyelj a helyes hanglejtésre!

b) Fejezd be szóban a megkezdett történetet! Meséljétek el egymásnak!

3. Írd be a keretben levő szavakat a vonlra a kérdőszavak segítségével!

csodálatos hegyekbe köszöntjük emlékeket élményt

Reggel jókedvűen _____ egymást.
(mit csinálunk?)

Ez az őszi kirándulás napja a _____.
(hová?)

Egy _____ és fárasztó nap vár ránk. Sok
(milyen?)
_____ szerzünk. Izgalmas _____ örzünk.
(mit?) (miket?)

4. Színezd a mondatok szavait a jelölt színeknek megfelelően! Haladj a megadott oszlopok és sorok szerint! Másold le a mondatokat!

	A	B	C	D
1.	A	írásjel	A	gyakran
2.	mondatok	kérdőjel,	szavak	Mindegyik
3.	végére	mondatban	Írásjelek:	fordulnak
4.	toldalékosan	kezdődnek.	elő.	felkiáltójel.
5.	pont,	a	kerül.	nagybetűvel

A1. C2. B5. B3. D1. A4. D3. C4.

C1. A2. D5. B4.

D2. A3. B1. C5.

C3. A5. B2. D4.

Mikor használunk felkiáltójelet?

1. Írd a megfelelő képhez és mondatokhoz az érzéseket kifejező szavak számát!

1. öröm	2. fájdalom	3. meglepődés	4. ijedség

Enyém az aranyérem!

Nagyon fáj a lábam!

Ó, egy kiskutya!

Betört az ablak!

Gratulálok a győzelmedhez!

De édes kiskutya!

Jaj, de nagy seb lett a lábamon!

De nagyot csattant az ablak!

Én győztem!

Nagyon örülök az ajándéknak!

2. Másolj le egy-egy mondatot a megfelelő helyre!

öröm: _____

fájdalom: _____

meglepődés: _____

ijedség: _____

3. Húzd alá az igaz állításokat!

Az örömet, meglepődést kifejező mondat végére kérdőjelet teszünk.

Az örömet, meglepődést kifejező mondat végére felkiáltójelet teszünk.

A fájdalmat, ijedséget kifejező mondat végére felkiáltójelet teszünk.

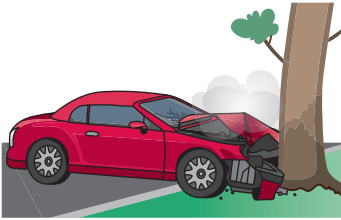
A fájdalmat, ijedséget kifejező mondat végére pontot teszünk.

Felkiáltójelet az érzelmeket kifejező mondatok végére teszünk.

Kérdőjelet az érzelmeket kifejező mondatok végére teszünk.

4. Írj érzelmeket kifejező mondatokat a képek mellé!

5. Olvasd el helyes hanglejtéssel a mondatokat!

- Hurrá, megyünk az állatkertbe! Megnézzük a most született kis oroszlánt!
- Mehetek veletek én is?
- Az nagyon jó lenne!
- A medvéket is láthatjuk?
- Lesz rá időnk, hogy arra is menjünk.

6. Kösd a mondatokat a megfelelő kifejezéshez! Olvasd el helyes hanglejtéssel!

Fáj a fejem. ●

Fáj a fejem! ●

Leesett a pohár! ●

Leesett a pohár. ●

Eltört a tányér! ●

Eltört a tányér? ●

Megszületett a kiscica? ●

Megszületett a kiscica! ●

megállapítás,
közlés,
kijelentés

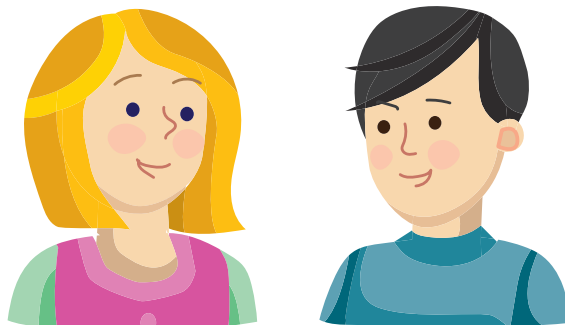
tudakozódás,
kérdés,
érdeklődés

öröm,
meglepetés,
fájdalom,
ijedség

- Elszakadt a nadrágom!
- Elszakadt a nadrágom.
- Megérkezett nagy!
- Megérkezett nagy?
- Sétálni megyünk.
- Sétálni megyünk?
- Elvágtam az ujjam.
- Elvágtam az ujjam!

1. **Olvasd el a mondatokat a mondatvégi írásjeleknek megfelelő hanglejtéssel! Húzd alá a vágyat, kívánságot, óhajt jelentő mondatokat!**

- Holnap témazáró dolgozatot írunk.
- Te már felkészültél rá?
- Bárcsak jól sikerülne!
- Miért izgulsz ennyire?
- Úgy szeretnék egy ötöst kapni!
- Szerintem azt fogsz.

2. **Milyen írásjelet látsz az aláhúzott mondatok végén? Karikázd be!**

3. **Húzd alá az igaz állításokat!**

A vágyat, kívánságot, óhajt kifejező mondat végére kérdőjelet teszünk.

A vágyat, kívánságot, óhajt kifejező mondat végére felkiáltójelet teszünk.

A vágyat, kívánságot, óhajt kifejező mondat végére pontot teszünk.

Felkiáltójelet a vágyat, kívánságot, óhajt kifejező mondatok végére teszünk.

4. **Melyik szó illik a mondatba? Írd le!**

Bárcsak holnap _____ a játszótérre!
elmegyünk – elmennénk

De _____ egy focilabdát!
szeretek – szeretnék

Bárcsak veletek _____ én is!
tartok – tarthatnék

Csak _____, mikor induljunk!
tudom – tudnám

Bár már délben _____!
indulunk – indulhatnánk

5. Olvasd el!

A felszólítást, parancsot, tiltást, kérést tartalmazó mondatok végére is felkiáltójelet teszünk.

6. Írd a megfelelő mondatokhoz az utasításokat kifejező szavak számát!

1. felszólítás	2. parancs	3. tiltás	4. kérés
☐ Hozd ide a könyvet!		☐ Ne hajolj ki az ablakon!	
☐ Sorakozz!		☐ Állj meg!	
☐ Ne dobd el a szemetet!		☐ Kérlek, egy kicsit halkabban!	
☐ Légy szíves, gyere ide hozzám!		☐ Csukd be az ajtót!	

7. Másolj le egy-egy mondatot a megfelelő helyre!

felszólítás: _____

parancs: _____

tiltás: _____

kérés: _____

8. Melyiket tartod a legudvariasabb formának? Karikázd be!

felszólítást

parancsot

tiltást

kérést

9. Másold le a mondatpárokból a kéréseket!

Ne dobd el! – Ne dobd el, kérlek!

Légy szíves, tedd el! – Tedd el!

Menj haza, légy szíves! – Menj haza!

Fejezd be! – Kérlek, fejezd be!

10. Húzd alá az igaz állításokat!

A felszólítást, tiltást, kérést kifejező mondat végére kérdőjelet teszünk.

A felszólítást, tiltást, kérést kifejező mondat végére felkiáltójelet teszünk.

A felszólítást, tiltást, kérést kifejező mondat végére pontot teszünk.

1. Kösd össze az írásjelekkel!

öröm	tudakozódás	megállapítás	tiltás	kívánság
kijelentés	•	?	!	felszólítás
érdeklődés	fájdalom	meglepődés	óhaj	kérés

2. Írd a mondatok után, mit fejeznek ki! Az 1. feladat szavaiból válogass!

- Hol találom a buszmegállót? _____
- Jaj, de hideg van itt! _____
- Bárcsak lenne egy könyv nálam! _____
- Színezd ki a rajzodat! _____
- Ma korán megyek el otthonról. _____
- Hány órakor indulsz haza? _____
- Ne menj egyedül! _____
- De szeretném, ha velem jönnél! _____
- Vidd haza a táskám, légy szíves! _____
- Jaj, de megütöttem a lábam! _____
- De örülök, hogy elkísérsz! _____

3. Olvassátok el a mondatokat az írásjeleknek megfelelő hangjejtéssel!

- Délután süteményt sütünk.
- Délután süteményt sütünk?
- Hurrá, délután süteményt sütünk!
- Délután süssünk süteményt!
- Bárcsak sütnénk délután süteményt!

4. Húzd alá a helyes állítást!

A mondatok hangjejtését nem befolyásolja a mondatvégi írásjel.
A mondatvégi írásjel határozza meg a hangjejtést.

5. Egy gyerek és egy felnőtt beszélget. Te csak a gyerek válaszait olvashatod. Fogalmazd meg a kérdéseket! Figyelj a mondatvégi írásjelre!

- _____
- A Petőfi térről indulnak.
- _____
- Minden félórában közlekednek.
- _____
- Tessék egyenesen menni ezen az úton!
- _____
- Tíz perc múlva.

6. Két gyerek találkozik. Csak a kérdéseket olvashatod. Fogalmazd meg a hiányzó válaszokat! Figyelj a mondatvégi írásjelre!

- Hová sietsz annyira?
- _____
- Elkísérhetlek én is?
- _____
- Utána hozzánk is benézel?
- _____
- Esetleg holnap játszhatunk?
- _____

7. Tagold mondatokra a rövid párbeszédet! Másold le! Figyelj a mondatvégi írásjelekre!

GYERE LE ARRÓL A FÁRÓL MIÉRT MENJEK LE MERT LEESEL, ÉS VALAMI BAJOD
LESZ NE FÉLJ, VIGYÁZOK JÓ LENNE, HA ÉPSÉGBEN JÖNNÉL LE

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

1. Alakítsd át a mondatokat a minta alapján! Írd mindig a csoportok fölé, mit fejeznek ki a mondatok! A szóhalmazból válogass!

kijelentés megállapítás érdeklődés tudakozódás
meglepődés öröm kívánság óhaj felszólítás tiltás

a) _____

Hibátlanul olvasol.

Olvass hibátlanul!

Gyorsan számolsz.

_____ Írj szépen!

Rendet raksz a padban.

_____ Dolgozz figyelmesen!

Tisztán beszélsz.

b) _____

Nekem adod a radírt.

Bárcsak nekem adnád a radírt!

Moziba megyünk.

Együtt játszunk.

_____ Csak eljönnél hozzánk!

_____ Bárcsak mennénk sétálni!

_____ Csak fociznál velem!

c) Másold le mondatokból a cselekvést kifejező szavakat a minta szerint!

olvasol – olvass

számolsz – számolj

adod – adnád

megyünk – mennénk

2. Alakítsd át a mondatokat a minta alapján! Írd mindig a csoportok fölé, mit fejeznek ki a mondatok! A szóhalmazból válogass!

kijelentés megállapítás érdeklődés tudakozódás
meglepetés öröm kívánság óhaj felszólítás tiltás

a) _____

Elmehetek kirándulni?

Hurrá, elmehetek kirándulni!

Kapok egy könyvet?

De jó, moziba megyünk!

Elmondod a titkot?

Ötöst kaptam!

Hibátlanul írtam?

b) _____

Megnézed a kiállítást?

Nézd meg a kiállítást!

Elkísérsz a boltba?

Megbeszéled a barátoddal?

Találd ki a megoldást!

Olvasd el az utasítást!

Megbarátkoztál a cicával?

c) Másold le mondatokból a cselekvést kifejező szavakat a minta szerint!

elmehetek – elmehetek

kapok – kapok

megnézed – nézd meg

elkísérsz – kísérsz el

1. Alakítsd át a kijelentéseket kérdésekké! Használd hozzá a kérdőszavak valamelyikét! (Hol? Mikor? Mit? Milyen? Hogyan? Kivel?) Segít a minta! Mindegyik kijelentéshez legalább három kérdést írd!

A gyerekek futnak. Hol futnak a gyerekek?
Mikor futnak a gyerekek?
Hogyan futnak a gyerekek?

Az egérke cincog. _____

A lány furulyázik. _____

Éva verset mond. _____

2. Pótold a mondatvégi írásjeleket! Olvasd el a padtársaddal a párbeszédet!

- Mikor indulunk ____
- Egy perc, és már megyek is ____
- Hoztál magaddal innivalót ____
- Igen, még neked is tettem a táskába ____
- Nálad vannak a jegyek ____
- A zsebemben vannak ____
- De jó, rögtön ott vagyunk ____
- Ne izgulj, nem késünk el ____

3. Milyen helyzetekben beszélgethetnek a gyerekek? Írd le ötleteidet!

4. **Olvasd el a két viccet! Pótold a mondatvégi írásjeleket!**

- *Mi volt ma az iskolában, kisfiam* ____
- *Anya figyelj* ____ *Ma én voltam az egyetlen, aki jelentkezett, amikor a tanító néni kérdést tett fel* ____
- *Nagyon ügyes vagy Pistike* ____ *És mi volt a kérdés* ____
- *Ki törte be az ablakot* ____

- *Hány órát alszol egy nap Móricka* ____ - *kérdezi az iskolaorvos* ____
- *Két, három órát* ____
- *Jaj, de hát ez nagyon kevés* ____
- *Mind az öt órán nem merek aludni* ____

5. **Alkoss mondatokat a képről az utasításoknak megfelelően!**

a) Közlj valamit képről a testvérednek vagy a barátodnak!

b) Kérdezz a játszótársadtól!

c) Kiáltss fel örömdben vagy meglepetésedben!

d) Kérd meg a barátodat valamire!

e) Fejezd ki valamilyen kívánságodat!

1. Olvasd el!

A **kijelentést, közlést, megállapítást** kifejező mondatok (*kijelentő mondat*) végére **pont**ot teszünk.

A **kérdést, érdeklődést, tudakozódást** kifejező mondatok (*kérdő mondat*) végére **kérdőjel**et teszünk.

Az **örömet, meglepődést, fájdalmat, ijedtséget** kifejező mondatok (*felkiáltó mondat*) végére **felkiáltójel**et teszünk.

A **felszólítást, parancsot, tiltást, kérést** kifejező mondatok (*felszólító mondat*) végére **felkiáltójel**et teszünk.

A **kívánságot, óhajt, vágyat** kifejező mondatok (*óhajtó mondat*) végére **felkiáltójel**et teszünk.

A beszélő szándéka szerint megfogalmazott mondatok: kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító, óhajtó mondatok.

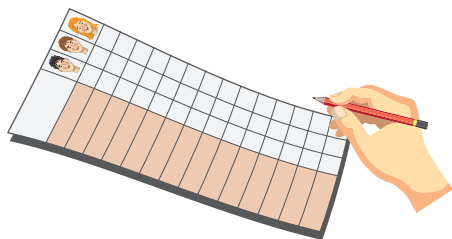
2. Milyen mondattal fejezed ki? Írd az állítások után az írásjelét! Segítenek az 1. feladat megállapításai.

Örömben felkiáltok. ___	Ijedten szólok. ___
Közlöm a gondolataimat. ___	Segítséget kérek. ___
Fájdalmasan kiáltok fel. ___	Óhajomat fejezem ki. ___
Kifejezem a vágyaimat. ___	Megállapítok róla valamit. ___
Érdeklődöm a feladatról. ___	Megtiltom neki. ___
Megtudakolom az útvonalat. ___	Megparancsolok valamit. ___
Bejelentem a túra időpontját. ___	Elmondom a kívánságomat. ___

3. Kösd a mondatokat a mondat fajtájához!

Nini, ott egy sün! ●	felkiáltó	● Milyen szép kék az ég!
Bárcsak velem jönnél! ●		● Ne szaladj a folyosón!
Olvass minden nap! ●	felszólító	● Hurrá, győztünk!
De jó, tudok úszni! ●		● Légy szíves, töröld le a táblát!
Fordulj jobbra! ●		● Bár én is ott lehetnék!
Csak eljönne hozzám! ●	óhajtó	● Kérlek, vedd le a cipődet!

4. A gyerekek most a felkiáltójeles mondatok felismeréséből versenyeznek. Döntsd el, ki lett a győztes! Tegyél ✓-t!

Zalán

Gábor

Luca

De nagy ez az elefánt!	felszólító	felszólító	felkiáltó
Ne menj közel a korláthoz!	felszólító	felszólító	felszólító
Bárcsak megsimogathatnám!	óhajtó	felkiáltó	felkiáltó
Add oda neki a Zoo csemegét!	felszólító	felszólító	felszólító
Nézzük meg a zsiráfokat is!	felszólító	felszólító	felszólító
Ó, de hosszú a nyaka!	felkiáltó	óhajtó	felszólító
Kérlek, pihenjünk egy kicsit!	felszólító	felszólító	felkiáltó
Csak holnap is eljönnénk!	óhajtó	óhajtó	óhajtó
De aranyos a kis maki!	felkiáltó	felkiáltó	felkiáltó
Ne dobd el a szemetet!	felszólító	felszólító	felszólító
Jaj, leesek!	felkiáltó	felszólító	óhajtó
Hadd menjek veletek én is!	felszólító	felszólító	felszólító
Mennyi papagáj!	felkiáltó	felkiáltó	felkiáltó
Bár az enyém lenne az egyik!	óhajtó	óhajtó	óhajtó

A mondatfelismerés legjobbja: _____

5. Másold le a hibásan felismert mondatokat!

6. Melyik állítás igaz rád? Húzd alá!

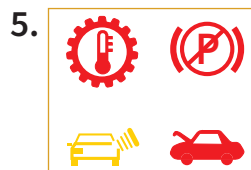
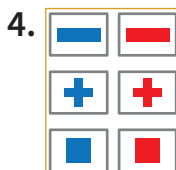
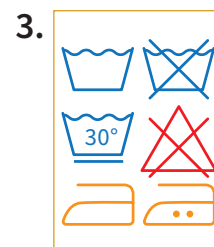
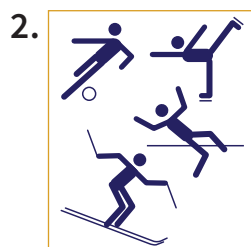
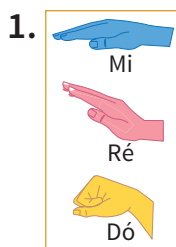
Biztosan felismerem a tanult mondatfajtákat.

A biztos tudáshoz még szükségem van gyakorlásra.

JEL – BESZÉD – JELBESZÉD

1. Írd a piktogramok (tájékoztató jelek) számát a jelentésükhöz!

- közlekedési táblák
- szolmizációs jelek
- műszerfal visszajelző lámpák
- mosási jelek
- sportágak jelei
- turistajelzések

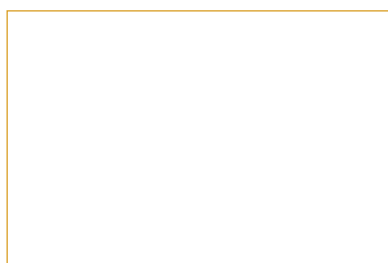
2. Írd a négyzetbe a piktogramok jelentésének számát!

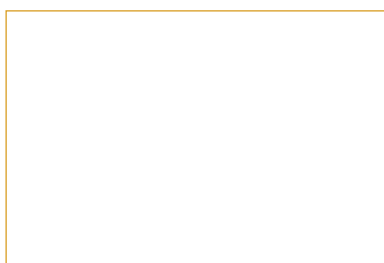
1. Kézmosás kötelező!
2. Akadálymentes hely
3. A szemetes használata kötelező!

4. Közösségi internet hozzáférés
5. Nyilvános mosdók
6. Emberi fogyasztásra alkalmas víz.

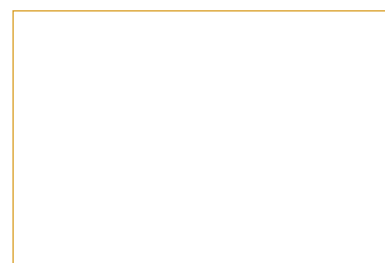
3. Találj ki jeleket a megadott jelentésekhez!

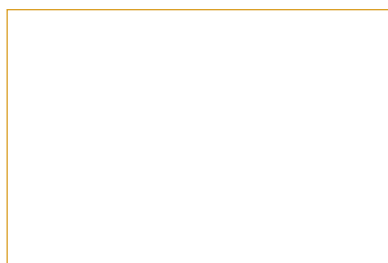
könyvtár

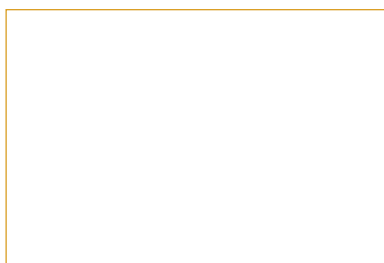
ebédlő

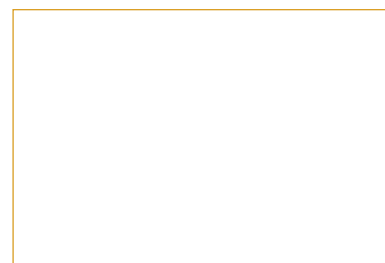
tornaterem

uszoda

színház

élménypark

4. Mit jelentenek a hangjelzések? Kösd össze a jelentésükkel!

- Megszólal az iskolacsengő. ●
- Szirénázik egy jármű. ●
- Megszólal a bejárati ajtó csengője. ●
- Hajnalban csivitelnek a madarak. ●
- Csörömpölés a konyhában. ●
- Haragosan ugat a kutya. ●
- Zúgó hang a fürdőszobában. ●
- Megérkeztek hozzánk a vendégek. ●
- Itt a tavasz! ●
- Vége a tanórának. ●
- Megérkezett a postás. ●
- Balesethez száguld a mentőautó. ●
- A nővérem szárítja a haját. ●
- A testvérem megteríti az asztalt. ●

5. Fogalmazz jelentést a hangokhoz! Írd le!

Koppanások az ablakon.

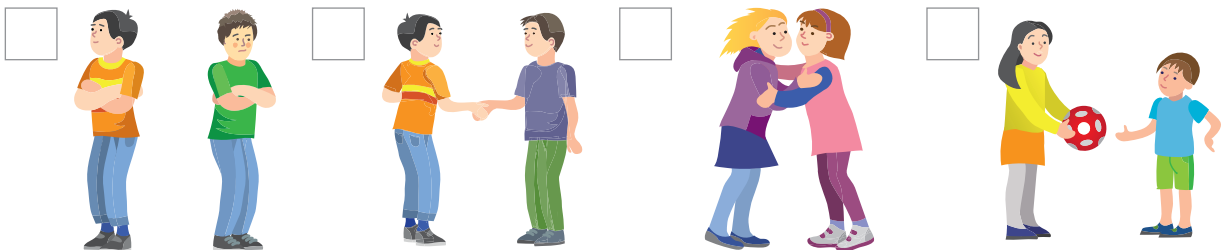
Ciripelés hallatszik a fűben.

Tapsolás hallatszik egy teremből.

Zúgás hallatszik a levegőben.

Ritmusos dobogás hallik az ajtó mögül.

6. Mit árul el a gyerekek testtartása? Írd a megfelelő állítás számát a képekhez!

1. Dóri vigyáz a kistestvére, visszaviszi neki az elgurult labdát.
2. Az iskolatársak bemutatkoznak egymásnak.
3. A gyerekek táncversenyen vesznek részt.
4. Klári szeretettel köszönti a rég nem látott barátját.
5. Páros tornagyakorlatot végeznek a gyerekek.
6. Két osztálytárs összeveszett egy félreértés miatt.

1. Nevezd meg a meghatározás alapján a tárgyakat! Segítenek a rajzok! Kösd össze a rajzokat a tárgyak nevével!

Meghatározás

A tárgy neve

Ezzel utazhatok.

A sötétben világít.

Ebben lakom.

Tanulok belőle.

Ha fázom, fölveszem.

A nyelv is egy jel. Segítségével a beszélő képes elmondani, bemutatni másoknak azt, amiről éppen beszél.

2. Csoportosítsd a szavakat! Az egyik csoportba a tárgyak neve, a másik csoportba a tárgyak tulajdonsága, a harmadikba a cselekvések kerüljenek!

*megvéd, vonat, világít, nagy, lámpa, tanít, érdekes, ház,
meleg, könyv, fehér, halad, kabát, hosszú, melegít*

a tárgyak neve	a tárgyak tulajdonsága	cselekvés

3. Állíts össze mondatokat a szavakból a minta alapján!

Minta: A hosszú vonat halad.

4. Mit látsz a képeken! Írd le!

a) Mindegyikhez írd egy tulajdonságot!

b) Mindegyikhez írd egy cselekvést!

5. Csoportosíts a minta szerint! Húzd át a szóhalmazban, amit már leírtál!

vásárol, szép, kettő, alma, kínál, körte, finom, piac, válogat, sok, fizet, táska, édes, pénz, elad, egy, friss, öt, nagy, négy

alma	szép	kettő	vásárol

a) Nevezd meg a csoportokat! Írd a szócsoportok fölé a választott kifejezést!

megnevezés	tulajdonság	mennyiség	cselekvés

b) Válassz egy-egy kérdést minden oszlophoz! Írd a csoportok alá!

Milyen?	Mit csinál?	Ki? Mi?	Hány? Mennyi?

MINDENNEK VAN NEVE

1. Melyik szó nem illik a sorba? Húzd át!

- A** virág, fiú, kislány, kutya, fa, növény, szép, ember, állat _____
- B** asztal, számítógép, tolltartó, táncol, kerékpár, roller, füzet _____
- C** illat, egészség, tizenöt, hang, szépség, boldogság, szeretet _____

a) Írd a szósorok utáni vonalra az áthúzott szavakhoz tartozó kérdést!

b) Írd az állítások után a megfelelő szósor betűjelét!

1. A szavak mindegyike élőlény nevét jelenti. _____
2. A szavak a **Ki? Mi?** kérdésekre válaszolnak. _____
3. A szósor nem élőlények vagy tárgyak nevei. _____
4. A szavak mindegyike élettelen tárgy neve. _____
5. Az összes szó **valakinek**, vagy **valaminek a neve**. _____
6. A szósor tagjai gondolati dolgok nevei. _____

2. Olvasd el!

A valakinek vagy valaminek a nevét jelentő szavakkal (*főnév*) élőlényeket, élettelen tárgyakat, gondolati dolgokat nevezünk meg.

3. Csoportosítsd a valakinek, valaminek a nevét jelentő szavakat!

*ponty szerelem lámpa érzés macska szín szék bácsi harag gyerek
tölgyfa fotel egészség könyv pipacs kancsó barátság tányér*

élőlények neve	élettelen tárgyak neve	gondolati dolgok neve

Egy vagy több

1. Csoportosítsd a szavakat a kérdések segítségével!

autók lány felhők fiú épület városok lányok férfi
ember barát néni uszoda lámpák gyerekek színészek
tulipán tudósok szobor paripák bácsik újság írók medve képek

Ki?	Kik?	Mi?	Mik?

2. Mit tapasztalsz? Tegyel ✓-t a helyes megállapítások után!

A **Ki? Mi?** kérdésekre válaszoló szavak egy dolgot jelölnek.

A **Ki? Mi?** kérdésekre válaszoló szavak több dolgot jelölnek.

A **Kik? Mik?** kérdésekre válaszoló szavak egy dolgot jelölnek.

A **Kik? Mik?** kérdésekre válaszoló szavak több dolgot jelölnek.

A **Kik? Mik?** kérdésekre válaszoló szavak **-k** betűre végződnek.

A **Ki? Mi?** kérdésekre válaszoló szavak **-k** betűre végződnek.

3. Alakítsd át a szavakat a minta szerint! Színessel írd át a -k betűt!

egy dolog	több dolog	egy dolog	több dolog
erdő	erdők	pad	padok
fiú		zseb	
kapu		könyv	
betű		füzet	
hattyú		rajz	

1. Húzd alá a több dolgot jelölő szavakat!

pék falak árok házak szék fiókok tök fogak fék
főnök zsebek várak tyúk ízek pók lábak fánk tok
képek emlék ék állatok nyak láncok zsák kertek lék

a) Húzd alá az igaz állításokat!

A szóhalmazban az egy dolgot jelölő szavak is **-k** betűre végződnek.

Csak a több dolgot jelentő szavak végződnek **-k** betűre.

b) Másold le az aláhúzott szavakat! Jelöld a szótőt és a toldalékot a minta szerint!

fal|ak _____

2. Folytasd! Írd be a hiányzó szavakat! Színessel írd át a **-k** toldalékot!

egy dolog	több dolog	egy dolog	több dolog
alma	almák	egér	egerek
minta		szekér	
cica		cserép	
teve		kenyér	

Mit tapasztalsz? Tegyel **✓**-t a helyes megállapítások után!

A **-k** toldalék mindig egy dolgot jelöl.

A **-k** betű a többes számot jelzi.

A **-k** toldalék mindig több dolgot jelöl.

A **-k** betű az egyes számot jelzi.

3. Tedd többes számba a szavakat a minta szerint!

tűz	víz	kút	nyár	kéz	híd
tüzek					

4. Alakítsd át a szószerkezetek **Ki? Mi?** kérdésre válaszoló tagjait többes számba!

egyes szám	többes szám
a lány figyel	a lányok figyelnek
a fiú rohan	
a gyerek fut	
a bácsi siet	
a néni sétál	
az óvodás játszik	

Tegyél ✨-ot a szószerkezetekre vonatkozó igaz állítások után!

Az első tag valakinek vagy valaminek a neve.

A második tag valakinek vagy valaminek a neve.

A szószerkezet első tagja cselekvés.

A szószerkezet második tagja cselekvés.

Ha az első tag többes számú lesz, a második tag változatlanul marad.

Ha az első tag többes számú lesz, a második tag is megváltozik.

5. Írd le a rövid szöveget többes számban!

Ősszel az állat a télre készül. A sün az avarban talál szállást. A mókus az odúban gyűjti a téli táplálékot. A költöző madár elrepül melegebb vidékre.

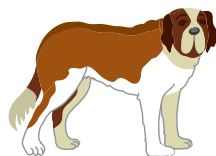
Figyeld meg! Mi változott meg a mondatokban, ha a **Ki? Mi? kérdésekre válaszoló szavakat többes számba tetted?**

Számolj be tapasztalataidról!

KÖZÖS NÉV (köznév) VAGY SAJÁT NÉV (tulajdonnév)

Személynév, állatnév, földrajzi név

1. Nevezd meg a képeket! Írd alá a nevüket!

a) Írd a szócsoportok fölé a képek alatti szavakat!

Péter András Mihály Károly	Katalin Piroska Szilvia Orsolya	Cirmi Micó Cili Bajusz	Rex Bodri Bundás Cézár

b) Mi igaz a szavakra? Tegyéél utánuk ✨-ot!

Valakinek, valaminek a saját nevét (*tulajdonnév*) mindig kisbetűvel kezdjük.

Valakinek, valaminek a saját nevét (*tulajdonnév*) mindig nagybetűvel kezdjük.

A kis kezdőbetűs szavak több valakinek, valaminek a közös neve (*köznév*).

A kis kezdőbetűs szavak egy valakinek, valaminek a saját neve (*tulajdonnév*).

2. Közös név (köznév) vagy saját név (tulajdonnév)? Pótold a szavak hiányzó kezdőbetűit!

e/E ___ mese, ___ gér, ___ lek, ___ lefánt, ___ szter, ___ rszébet, ___ per, ___ cet

gy/Gy ___ erek, ___ öngyi, ___ alu, ___ ula, ___ öngyvér, ___ ík, ___ ertya, ___ örgy

k/K ___ ör, ___ atalin, ___ ároly, ___ önyv, ___ abát, ___ olos, ___ lára, ___ orona

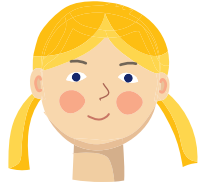
o/O ___ ttó, ___ livér, ___ sztály, ___ lló, ___ laj, ___ lívia, ___ rszág, ___ lga

z/Z ___ ene, ___ ongora, ___ oltán, ___ alán, ___ oé, ___ ebra, ___ ita, ___ ivatar

3. Virágnév vagy utónév? Írd be a képek alá a megfelelő kezdőbetűvel!

__ iola

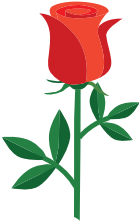
__ iola

__ amilla

__ amilla

__ ózsa

__ ózsa

__ ália

__ ália

4. Egészítsd ki a szöveget a hiányzó kis vagy nagy kezdőbetűkkel!

Éppen most érkezett meg __ irág a családi összejövetelre. Kezében egy csokor __ irágot szorongatott. A sok szép __ ózsát a nagynénjének vette. Ma van __ ózsa néni névnapja. Testvérei, __ bolya és __ amilla egy dallal kedveskedtek az ünnepeltnek. __ ózsa néni férje, __ ombor bácsi is teljesen megatódott.

5. Számozással állítsd betűrendbe a költők nevét!

Szabó Lőrinc

Szilágyi Domokos

Petőfi Sándor

Kormos István

Romhányi József

Kányádi Sándor

Másold le a sorrendbe állított neveket!

6. Pótold az írók nevének hiányzó betűit! Írd le a teljes nevüket betűrendben!

__ óra __ erenc _____

__ elk __ oltán _____

__ ukás __ stván _____

__ ázár __ rvin _____

1. Másold le a neveket a megfelelő helyre!

Emese Kovács Zoltán Lakatos Ákos Szabó Sára Asztalos

vezetéknév	utónév
_____	_____
_____	_____
_____	_____

2. Számozással állítsd betűrendbe a vezetéksveveket! Írd a megfelelő sorba!

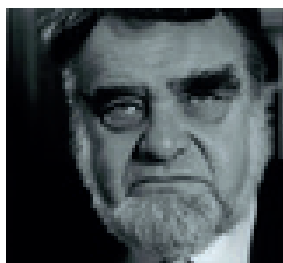
☐ Weöres	☐ Romhányi	☐ Kormos
☐ Szilágyi	☐ Dsida	☐ Gyurkovics

1. _____ Jenő
2. _____ Tibor
3. _____ István
4. _____ József
5. _____ Domokos
6. _____ Sándor

A

B

C

D

E

F

3. A betű és szám segítségével társítsd a költők képeit a nevükkel! Írd le!

A1	D6
B3	E4
C2	F5

4. Olvasd el!

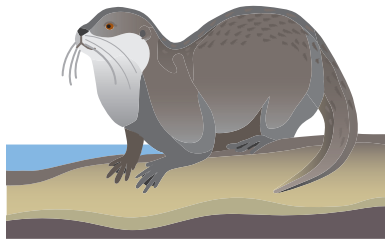
Az állatoknak is lehet saját nevük (*tulajdonnév*). Ezeket a neveket is nagy kezdőbetűvel írjuk (pl.: *Bodri, Cirmos, Csőrike stb...*).

5. Folytasd a névadást a minta alapján!

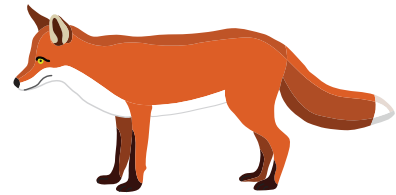

EGÉR – CINCOGI

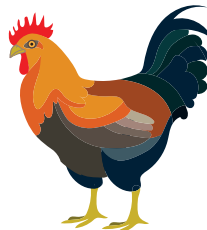
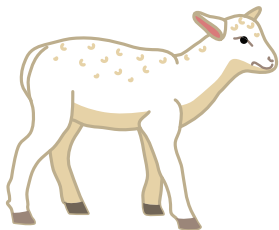
egér – Cincogi

VIDRA – LUTRA

RÓKA –

6. Melyik állathoz melyik név illik? Kösd hozzá! Írd a neveket a megfelelő helyre!

ORDAS	MISI	ZSIGA	KELE	FÜLES	ZÜMZÜM
CSIGA	FARKAS	SZAMÁR	MÓKUS	MÉH	GÓLYA

közös név

saját név

1. Egészítsd ki a táblázatot a megfelelő szavakkal!

fiú	Endre	ország	Magyarország
lány		város	
	Petőfi Sándor	falu	
kutya			Mátra
	Breki		Duna
	Ravaszdi		Balaton

Mi igaz a halmazokba írt szavakra? Tegyel utánuk ✨-ot!

A táblázat szavait nagy kezdőbetűvel írjuk.

A közös neveket kis kezdőbetűvel írjuk.

A táblázat minden szava közös név vagy saját név.

Minden szót kis kezdőbetűvel írunk.

A saját neveket nagy kezdőbetűvel írjuk.

2. Olvasd el!

Az ország, város, falu, folyó, hegy, hegység, tó, tenger stb. neve is saját név (tulajdonnév: földrajzi név). Nagy kezdőbetűvel írjuk.

3. Írd be a táblázatba a földrajzi neveket csoportosítva!

*Kína Debrecen Szlovákia Miskolc Ausztria Szeged Románia Duna Mátra
Bükk Tisza Pilis Rába Körös Mecsek Kőszeg Börzsöny Szerbia Maros Pécs*

ország	város	folyó	hegység

4. Számozással állítsd betűrendbe a földrajzi neveket! Másold le a vonalra!

Szerbia Csehország Ukrajna Belgium Dánia Hollandia

Sopron Zsámbék Eger Szombathely Ajka Győr

Sajó Dráva Hernád Berettyó Ipoly Bodrog

Cserhát Börzsöny Vértes Budai-hegység Gerecse Bakony

Velencei-tó Orfűi-tó Fertő Szelidi-tó Fehér-tó Tisza-tó

5. Közös név vagy saját név? Pótold a szavak kezdőbetűjét!

__ egység __ erettyó __ iget __ elidi-tó __ ölgly __ odrog __ akony

__ akadék __ udai-hegység __ isza-tó __ edence __ erhát __ odrog

__ ertő __ ámbék __ ombság __ orrás __ ollandia __ olyó __ ger

__ atak __ örzsöny __ krajna __ ombathely __ usztria __ ennsík

Másold le a közös neveket!

1. Írj táblázatba földrajzi és személyneveket a megadott betűkkel!

	ország	város	fiú	lány
A				
B				
K				
M				
S				

2. Írd a bölcs mondások elé a jelentésük számát! Másold le a saját neveket (tulajdonnév)!

1. Egyre egészségesebb lesz.
2. Ne bosszants, ne ingerelj!
3. Van magához való esze.
4. A tudást fiatal korban jó megszerezni!
5. Most kell okosat kitalálni!
6. Ne nyúlj ahhoz, ami nem a tiéd!

- Tudja Pál, mit kaszál.
- Most légy okos, Domokos!
- Ami másé, nem Tamásé!
- Ne szurka, Peti, mert szikra veti!
- Amit Jancsi megtanul, János sem felejt el.
- Pendül, mint a palócok Máriája!

3. Kösd össze a bölcs mondásokat a jelentésükkel! Keretezd be a saját neveket (tulajdonnév)!

- Több is vezett Mohácsnál. ● Soká lesz még az.
- Egyszer volt Budán kutyavásár. ● Nagyon régen történt.
- Sok víz lefolyik addig a Dunán. ● Sebaj, ért már nagyobb veszteség is.
- Él, mint Marci Hevesen. ● Ez sem fog többé megtörténni.
- Akkor még a Tisza is másfelé folyt. ● Gondtalan, aranyélete van.

4. Olvasd el a szöveget! Húzd alá a földrajzi neveket!

Hazánk, Magyarország bővelkedik természeti csodákban. Kalandozzunk egyet az Északi-középhegységbe! A Zempléni-hegységben járva Sárospatak és Sátoraljaújhely közelében emelkedik a Megyer-hegy. Itt egy különleges tengerszem rejtőzik. A Bükk lábánál fekszik a vadregényes Szalajka-völgy. Legismertebb látványossága a Fátyol-vízesés. Az ősi idők megkövesedett emlékeit őrzi Ipolytarnóc. A Zsunyi-patak völgyében pedig egy különleges, kéz formájú kilátó várja a túrázókat.

a) Másold le csoportosítva az aláhúzott földrajzi neveket!

egybeírt földrajzi nevek: _____

kötőjellel írt földrajzi nevek: _____

b) Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

A szövegben öt egybeírt földrajzi név van. ____

A földrajzi nevekben a hegy, hegység szót kötőjellel írjuk. ____

A vízesés, völgy, patak szavakat kötőjel nélkül írjuk. ____

Az ország nevét egy szóba írjuk. ____

A települések nevét több szóba írjuk. ____

5. Írd le a következő adatokat magadról! Ügyelj a szavak kezdőbetűjére!

A teljes neved: _____

Édesapád neve: _____

Édesanyád neve: _____

Születési helyed: _____

Lakcímed: _____

1. Egészítsd ki a szabályjátékot odailő tulajdonnevekkel vagy köznevekkel!

Tüskéshátú			Kele
	béka	róka	
	Agancsos	Brummogó	
mókus			cinke
Csőrike	Szisszentő		
		vidra	farkas

2. Írd le betűrendben a kihagyott helyre a saját neveket (tulajdonnevek)! Ha helyesen dolgozol, minden név a jó közös név (köznév) mellé kerül.

T	örökország	_____	fiúnév
	ímea	_____	hegység
	átra	_____	lánynev
	isza	_____	folyó
	amás	_____	város
	ücsi	_____	ország
	okaj	_____	állat

3. Számozással állítsd betűrendbe híres emberek vezetéknevét! Írd le!

Weöres

Fekete

Erkel

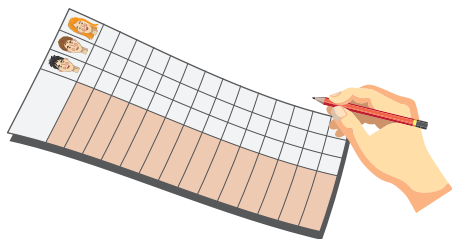
Rubik

Medgyessy

Munkácsy

_____	Ferenc	zeneszerző
_____	István	író
_____	Ferenc	szobrász
_____	Mihály	festő
_____	Ernö	feltaláló
_____	Sándor	költő

4. A gyerekek a köznév és tulajdonnév helyesírásából versenyeznek. Döntsd el, ki dolgozott ügyesebben! Karikázd be hibás szóalak számát!

1.	2.	3.	4.	5.	Zalán	Gábor	Luca
Ábel	Béla	Fiú	Máté	legény	3	3	3
Irén	Sára	lány	edit	hölgy	5	4	4
Vuk	Egér	Csi	Kele	madár	2	2	2
falu	város	tanya	kína	megye	4	2	4
Maros	folyam	Tisza	duna	Rába	4	4	2
Folyó	forrás	patak	ér	Körös	1	5	1
hegy	völgy	domb	lejtő	kékes	5	5	5
Tó	tenger	óceán	mocsár	láp	1	1	3
Ózd	város	Tata	győr	Makó	4	4	4
ország	anglia	Kuba	Dánia	Japán	2	1	2
Sió	Sajó	folyó	Dráva	zagyva	3	5	5
Buda	sziget	barlang	öböl	Árok	5	1	2
út	Utca	tér	Mátra	park	2	2	2
Gyerek	Milán	baba	Lea	Márk	1	1	1

A legjobb helyesíró: _____

5. Írd le a hibásan írt szavak javítását!

A KÖZÖS NÉV ÉS SAJÁT NÉV TOLDALÉKAI

1. Egészítsd ki a szöveget! A zárójelben található szavak közül válassz!

Szombat délután a _____ indultunk. A Vuk című _____
(mozi, moziba) (rajzfilm, rajzfilmet)
akartuk megnézni. A _____ találkoztunk _____.
(bejárat, bejáratnál) (Peti, Petivel)
Ő is kíváncsi volt erre a _____. Apukám neki is megvette
(film, filmre)
a _____. A _____ már majdnem minden _____
(jegy, jegyet) (terem, teremben) (szék, széken)
ültek. Izgatottan siettünk az utolsó _____. Este örömmel meséltem
(sor, sorig)
_____ a csodás _____.
(anyu, anyunak) (élmény, élményről)

a) Miért választottad mindig a második szót? Indokold meg!

b) A minta szerint álló egyenessel válaszd le a szavakhoz kapcsolt toldalékot!

mozi|ba, rajzfilmet, bejáratnál, Petivel, filmre, jegyet,
teremben, széken, sorig, anyunak, élményről

2. Olvasd el a szöveget! Már 2. osztályban is hallottál róla!

Az **mozi**, **rajzfilm**, **bejárat**, **Peti**, **film**, **jegy**, **terem**, **szék**, **sor**, **anyu**, **élmény** szavakhoz nem kapcsolódik toldalék. Az ilyen szavakat **szótő**nek nevezzük. A **szótő**höz a mondatban **toldalékok** járulhatnak. Így lesz pontosan érthető a mondat.

3. Húzd alá az igaz állításokat!

Szótőnek nevezzük a toldalék nélküli szavakat.
Szótőnek nevezzük a toldalékos szavakat.
A toldalék mindig a szótőhöz kapcsolódik.
A toldalék pontosítja a szó jelentését.

mozi
moziról
mozit
mozitól
moziba
moziban

4. Bontsd a szavakat szótőre és toldalékra a minta segítségével!

toldalékolt szó	szótő	toldalék
völgyben	völgy	-ben
hegyhez		
vízésésig		
dombról		
kiránduláson		
tengerszemről		
kilátót		
folyóban		

5. Melyik szó hiányzik a népi bölcsességekből? Írd a vonlra a rokonjelentésű szavak és a képek segítségével!

Bízik benne, mint a _____ a nyúl.
csahosban

Egy _____ nem lehet két bőrt lenyúzni.
ravaszdíró

Játszik vele, mint macska az _____.
cincogival

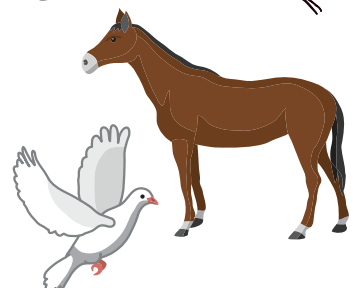
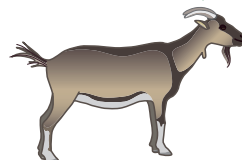
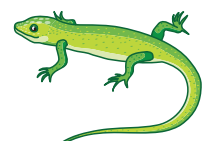
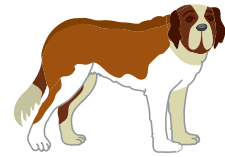
Akit a kígyó megmart, a _____ is fél.
kuszmától

_____ bízza a káposztát.
mekegire

A _____ elefántot csinál.
balhából

A _____ négy lába van, mégis megbotlik.
pacinak

Várja a sült _____.
gerlicét

1. Álló egyenessel válaszd le a szavak toldalékát!

kutyában rókaról egérrel gyíktól kecskére bolhából lónak galambot

a) Mely kérdésekre válaszolnak a toldalékos szavak? Karikázd be a felsoroltakból!

Mit? Miről? Mivel? Mitől? Miben? Minek? Mihez? Mire? Miből?

b) Melyik állítás igaz a szavakra? Tegyel -t az utána!

Mindegyik szó toldalékos.

Vannak szavak, amelyek azonos toldalékot kaptak.

Mindegyik szó más-más toldalékot kapott.

2. Melyik toldalék illik a szótőhöz? Tegyel -t mellé! Másold le a toldalékos szavakat!

bolha -ból
-ból

kígyó -val
-vel

ló -nak
-nek

kecske -ra
-re

sas -tól
-től

róka -ról
-ről

könyv -ban
-ben

erdő -ba
-be

mező -hoz
-hez
-höz

-on
kémény -en
-ön

ház -hoz
-hez
-höz

-on
fal -en
-ön

Mondj igaz állításokat a toldalékolt szavakról!

3. Toldalékold a szavakat a minta szerint!

a)

szótő	-ba, -be	-ban, -ben	-on, -en, -ön	-hoz, -hez, -höz
doboz	dobozba	dobozban	dobozon	dobozhoz
víz				
ágy				
fiók				
fal				
könyv				

b)

szótő	-nak, -nek	-ra, -re	-nál, -nél	-val, -vel
mező	mezőnek	mezőre	mezőnél	mezővel
Peti				
fiú				
ajtó				
kapu				
alma				

4. Egészítsd ki a szöveget a szavak toldalékolt alakjával!

A bagoly és a sirály erős _____ kötöttek. Elindultak egy
szövetség
 nagy _____ a _____, hogy távoli
hajó *tenger*
 _____ kereskedjenek. Egy _____ a
országok *vihar*
 hajójuk elsüllyedt. Nagy _____ szenvedtek. Azóta a bagoly
veszteség
 csak éjszaka merészkedik ki az _____. A sirály pedig
odúja
 várja, hogy a tenger visszaadja az elvesztett _____.
kincsei

A -t (Kit? Kiket? Mit? Miket?) toldalék

1. Olvasd el helyes időtartammal a szókapcsolatokat!

evezőt faragott
patkót dobott
csikót látott
csengőt hallott
cipőt vett

kaput nyitott
hegedűt javított
fésűt keresett
háborút indított
odút épített

pónit vezetett
kiflit evett
fagyit készített
húst sütött
bált rendezett

a) Válogass a szókapcsolat szavaiból! Írd le a **Mit?** kérdésre válaszoló szavakat!

b) Most a **Mit csinált?** kérdésre válaszoló szavakat írd le!

c) Húzd alá az igaz állítást!

A **Mit?** kérdésre válaszoló szavak mindegyike rövid **t**-re végződik.

A **Mit?** kérdésre válaszoló szavak mindegyike hosszú **t**-re végződik.

d) Álló egyenessel válaszd le a toldalékot a minta segítségével!

evező|t kaput pónit patkót hegedűt kiflit csikót bált
fagyit csengőt háborút húst cipőt odút fésűt

e) Olvasd el!

A toldalék nélküli szót szótőnek nevezzük.

f) Másold le azokat a szavakat, ahol a szótő rövid magánhangzóra végződik!

2. Figyeld meg a **-t** toldalékos szavak helyesírását!

Mi?	sajt	tök	könyv	hal	táj
Mit?	sajtot	tököt	könyvet	halat	tájat

a) Másold le a **-t** toldalékos szavakat! Álló egyenessel válaszd le a **-t** toldalékot!

b) Mit vettél észre! Húzd alá az állítások közül!

A szótó mássalhangzóra végződik.

A szótóhoz a **-t** toldalékot egy mássalhangzóval kapcsoljuk.

A szótóhoz a **-t** toldalékot egy magánhangzóval kapcsoljuk.

A szótó magánhangzóra végződik.

3. Figyeld meg a **-t** toldalékos szavak helyesírását! Pótold a hiányzó szavakat!

Mi?	kapa		macska	füge	mese
Mit?	kapát	mamát		fügét	

a) Másold le a toldalékos szavakat! Álló egyenessel válaszd le a **-t** toldalékot!

b) Mit vettél észre! Húzd alá az állítások közül!

A szótó mássalhangzóra végződik.

A **-t** toldalék kapcsolásakor a szótó magánhangzója hosszú lett.

A **-t** toldalék kapcsolásakor a szótó mássalhangzója hosszú lett.

A szótó magánhangzóra végződik.

4. Húzd alá a szósorokban a **-t** toldalékos szavakat!

*ajtót, sajt, iskolát, repülőt, ecset, kéményt, vonat, kabát, lapát, hát
iskolát, asztalt, kút, állat, gombát, házat, vonat, liszt, kertet, kezét
épület, könyvet, széket, út, erdőt, rét, hattyút, kacat, hazát, rétet*

A -ból, -ból, -ról, -ről, -tól, -től (Honnan? Miből? Miről? Mitől?) toldalék

1. Olvasd el a szósorokat! Figyelj a magánhangzók helyes időtartamára!

boltból	kőből	holdtól	pénztől	útról	kézről
hóból	kertből	varjútól	földtől	fiókról	betúról
dióból	helyből	vályútól	ködtől	lábról	ecsetről
☐	☐	☐	☐	☐	☐

a) Melyik kérdés hová illik? Írd a kérdések számát a megfelelő csoporthoz!

1. Mivel? 2. Miből? 3. Meddig? 4. Miről? 5. Mitől? 6. Mihez?

b) Húzd alá az igaz állításokat!

Mindegyik kérdésnek van helye.

Csak három kérdésre van szükség.

c) Álló egyenessel válaszd le a toldalékot a minta segítségével!

bolt|ból kő|ből hold|tól pénz|től út|ról kéz|ről

2. Toldalékkold a szavakat a kérdéseknek megfelelően!

	Miről?	Mitől?	Miből?
erdő			
pohár			
tea			
papír			
doboz			

a) Tegyel \checkmark -t az igaz állítás után!

A -ból, -ból, -tól, -től, -ról, -ről toldalékok magánhangzója mindig rövid.

A -ból, -ból, -tól, -től, -ról, -ről toldalékok magánhangzója mindig hosszú.

b) Ellenőrizd a munkádat a helyes állítás segítségével!

3. Csoportosítsd a szavakat a toldalékok szerint!

tejfölből olajtól helyről tutajról tejtől bolyból
 királytól veszélyről talajból selyemből héjról cserjétől
 ricsajtól kályháról zörejből golyóból helytől ünnepélyről

-ból, -ből

-tól, -től

-ról, -ről

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

4. Mit miből? Válaszd le a toldalékot! Folytasd a minta alapján!

Mit?	Miből?	Mit?	Miből?
salátá t	salátá ból	gombát	
uborkát		körtét	
kukoricát		borsót	
szőlőt		diót	

5. Pótold a szöveg hiányzó szavait! A szóhalmazból válogass!

királynányokról fejből ágyból sárkányokról
 mesekönyvből meséről királyfiról

Anyukám minden este olvas nekem a _____.
 Legjobban a _____, és a _____
 szóló történeteket szeretem. A testvérem szívesen hallgatja anya _____
 mondott meséit is. Tegnap hamar ágyba kerültünk. Egyik _____
 a másikra lapoztunk. Hamarosan álomba mesélt bennünket anyukám. A hős
 _____ álmodtam. Reggelig ki sem keltünk az _____.

A -ba, -be, -ban, -ben (Hová? Mibe? Hol? Miben?) toldalék

1. Toldalékold a kérdésekre válaszoló szavakat a minta szerint!

Hová? Mibe?		Hol? Miben?	
sátorba	kertbe	odúban	erdőben
fiók _____	könyv _____	barlang _____	völgy _____
nap _____	szél _____	folyó _____	víz _____
kabát _____	cipő _____	patak _____	tenger _____

Mi igaz a toldalékos szavakra? Tegyel -t az állítások után!

A **Hová? Mibe?** kérdésre a szótó **-ba, -be** toldalékot kap.

A **Hová? Mibe?** kérdésre a szótó **-ban, -ben** toldalékot kap.

A **Hol? Miben?** kérdésre a szótó **-ba, -be** toldalékot kap.

A **Hol? Miben?** kérdésre a szótó **-ban, -ben** toldalékot kap.

2. Húzd át a helytelenül toldalékolt szavakat! A többinek válaszd le a szótövét!

hajóba	autóba	repülőba	helikopterba	kenuba
hajóbe	autóbe	repülőbe	helikopterbe	kenube
fiókban	szekrényben	táskában	füzetban	épületban
fiókben	szekrényban	táskáben	füzetben	épületben

3. Lásd el a szavakat a megfelelő toldalékkal! Írd le a helyes alakokat!

sportcsarnok + -ba, -be _____
 + -ban, -ben _____

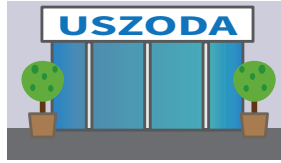
edzőterem + -ba, -be _____
 + -ban, -ben _____

vadaspark + -ba, -be _____
 + -ban, -ben _____

4. a) Hová tartanak a gyerekek? Írd le egy szóval a minta szerint!

gyümölcsösbe _____

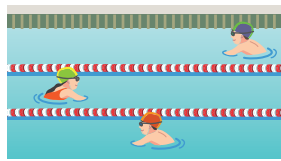

b) Hol vannak a gyerekek? Írd le egy szóval a minta szerint!

gyümölcsösben _____

c) Egészítsd ki a mondatokat a megfelelő toldalékos szóval!

A gyerekek almát szednek a _____.

Petiék az _____ indulnak az úszóversenyre.

A túrázók egy órát töltöttek a cseppköves _____.

A kirándulók felmásznak a kétszáz lépcsős _____.

5. Javítsd ki a nyelvhelyességi hibákat! Írd le helyesen a vonalra!

A hóesésbe a gyerekek szánkóznak a friss hóba. _____

Egyik nap a jégcsarnokban mennek korcsolyázni. _____

A melegedőbe isznak egy forró teát. _____

A buszmegállóba még beszélgetnek egy kicsit. _____

6. Egészítsd ki a szöveg hiányos szavait a megfelelő toldalékokkal!

A téli szünet _____ a Szabó család a hegyek _____ utazik. Az autó _____ berakták a csomagoka _____. Évi a csomagtartó _____ rejtette a kedvenc macijá _____. Egy parkoló _____ megállnak pihenni. A termosz _____ anya forró teá _____ tölt a poharak _____. A szendvicsek _____ is előveszi a csomagtartó _____. – Hát ez a kismaci? – kérdezi anya. – Vigyük magunkkal a szállodá _____! Nem akart egyedül maradni az üres lakás _____. – szólt Évi.

A -ra, -re (Hová? Mire?) és a -n, -on, -en, -ön (Hol? Min?) toldalék

1. Toldalékold a kérdésekre válaszoló szavakat a minta szerint!

Hová? Mire?		Hol? Min?			
asztalra	székre	darun	asztalon	széken	sünön
pad ___	kerítés ___	fedő ___	pad ___	kép ___	könyv ___
láb ___	fej ___	ajtó ___	láb ___	sín ___	füst ___
madár ___	egér ___	betű ___	hát ___	erkély ___	kör ___
ajtó ___	eső ___	gólya ___	has ___	kerék ___	kürt ___
lámpa ___	körte ___	zene ___	ház ___	bélyeg ___	völgy ___

Mi igaz a toldalékos szavakra? Tegyel -t az állítások után!

A -ra, -re toldalékos szavak a **Hová? Mire?** kérdésre válaszolnak.

A -ra, -re toldalékos szavak a **Hol? Min?** kérdésre válaszolnak.

A -n, -on, -en, -ön toldalékos szavak a **Hová? Mire?** kérdésre válaszolnak.

A -n, -on, -en, -ön toldalékos szavak a **Hol? Min?** kérdésre válaszolnak.

2. Lásd el a szavakat a megfelelő toldalékkal! Írd le a helyes alakokat!

költözőhely + -ra, -re _____
 + -n, -on, -en, -ön _____

darules + -ra, -re _____
 + -n, -on, -en, -ön _____

madáretető + -ra, -re _____
 + -n, -on, -en, -ön _____

filmvetítés + -ra, -re _____
 + -n, -on, -en, -ön _____

A -hoz, hez, -höz (Kihez? Mihez? Hová?) és a -nál, -nél (Kinél? Minél? Hol?) toldalék

1. Toldalékold a kérdésekre válaszoló szavakat a minta szerint!

Kihez? Mihez? Hová?			Kinél? Minél? Hol?	
Sándorhoz	Edithez	Ödönhöz	Istvánnál	Editnél
város ___	település ___	Győr ___	Duna ___	Kékes ___
Vác ___	Eger ___	Körös ___	Sopron ___	Szeged ___
vonat ___	bicikli ___	repülő ___	tó ___	víz ___
szappan ___	kefe ___	tükör ___	patak ___	hegy ___

2. Lásd el a szavakat a megfelelő toldalékkal! Írd le a helyes alakokat!

fürdőszoba	+ -hoz, -hez, -höz	_____
	+ -nál, -nél	_____
hűtőszekrény	+ -hoz, -hez, -höz	_____
	+ -nál, -nél	_____
ajtóküszöb	+ -hoz, -hez, -höz	_____
	+ -nál, -nél	_____

3. Javítsd ki a nyelvhelyességi hibákat! Írd le helyesen a vonalra!

A téli szünetben elmegyünk a nagymamámnál. _____

A befagyott patakhhoz voltunk korcsolyázni. _____

A Tiszán Szolnokhoz mentünk át a hídon. _____

A városban a rokonoknál is eljutottunk. _____

4. Egészítsd ki a népi bölcsességeket a megfelelő toldalékkal! Kösd őket a jelentésükhöz!

Jobb egy lúdnyak két tyúknyak ___.

Suba subá ___, guba gubá ___.

Hasonló a hasonlóhoz vonzódik.

A minőség többet ér a mennyiségnél.

Az -ig (Meddig?) toldalék

1. Álló egyenessel válaszd le a szótőről az -ig toldalékot!

- a) fenyő|ig odúig ollóig kifliig Katiig
- b) kefé|ig málnáig Rékáig Kendéig szilváig
- c) könyv|ig rollerig kertig Eszterig Milánig
- d) asszony|ig Györgyig bagolyig szabályig halászig
- e) meccs|ig gallyig pöttyig meggyig könnyig

Melyik szócsoportha igaz az állítás? Írd a betűjelét az állítás után!

Minden szótó magánhangzóra végződik. ___

Minden szótó mássalhangzóra végződik. ___

A szótó magánhangzója hosszúvá válik, ha **-ig** toldalékot kap. ___

A szótó egyjegyű mássalhangzóra végződik. ___

A szótó kétjegyű mássalhangzóra végződik. ___

A szótó hosszú kétjegyű mássalhangzóra végződik. ___

2. Válaszd le az aláhúzott szavakban a tanult toldalékokat! Írd népi bölcsességek elé a jelentésük számát!

___ Köti az ebet a karóhoz.

___ Kutyaugatás nem hallatszik az évig.

___ Nem ijed meg a maga árnyékától.

___ Nem látni senkinek a szívébe.

___ Ajtóstól ront a házba.

___ Bolhából csinál elefántot.

___ Tejben, vajban fürdeti.

1. Kényezteteti.

2. Ragaszkodik az igazához.

3. Nem tudni, kiben mi lakozik.

4. Rossz ember véleményére ne adj!

5. Kis dologból nagyot csinál.

6. Előkészítés nélkül tesz valamit.

7. Bátor.

3. Egészítsd ki a szöveget a tanult toldalékokkal!

Vasárnap elbicikliztünk a horgásztó ____. Épp egy horgászverseny ____ érkezünk.

A part ____ már sokan várták a nagy fogás ____. – Hű, de nagy hal! Délután ____ már bogrács ____ rotyogott a finom halászlé.

4. **Mi a szavak toldaléka? Tegyéél X-et a megfelelő helyre!**

szavak	-ból, -ből	-tól, -től	-ról, -ről	-ra, -re	-ig
tündérrózsáig					
vízitúráról					
párárétegből					
növényvilágra					
fahídig					
tanösvényről					

szavak	-hoz, -hez, -höz	-on, -en, -ön	-ba, -be	-ban, -ben	-nál, -nél
osztálykiránduláson					
emlékháznál					
látogatóközpontba					
szálláshelyhez					
állatvilágban					
szárazföldön					

Tegyél álló egyenest a szótó és a toldalék közé a táblázatok szavaihoz!

5. **Keretezd be a mondatba illő toldalékos szót!**

Egy izgalmas téli vízitúrához vízitúráig vízitúrára utazunk a Hévíz-patakhöz. Hévíz-pataknál. Hévíz-patakban.

A túra útvonala a patakból pataktól patakról egészen a Kis-Balatonig Kis-Balatonba Kis-Balatonban tart.

A patak fölött lebegő párárétegről párárétegtől párárétegből alig látjuk a tündérrózsáknak. tündérrózsákon. tündérrózsákat.

Készülj fel a három összefüggő mondat bemutató olvasására!

A -val, -vel (Mivel? Kivel?) toldalék

1. Írd a képek alá megfelelő szót a szóhalmazból!

fuvolával
könyvvel

ecsettel
madarással

kaláccsal
gyönggyel

ollóval
seprűvel

2. Figyeld meg a -val, -vel toldalék változásait!

olló + **val**

olló**val**

könyv + **vel**

könyv**vel**

fedő + **vel**

fedő**vel**

sáv + **val**

sáv**val**

fuvola + **val**

fuvolá**val**

ecset + **vel**

ecset**tel**

körte + **vel**

körté**vel**

kalács + **val**

kalácc**sal**

3. Keretezd be a szópárok helyesen toldalékolt alakját!

málnával

fügevel

szemmel

házval

ágygal

pontyval

hellyel

málna**val**

füge**vel**

szem**vel**

há**zzal**

ágy**val**

pontt**yal**

hely**vel**

4. Olvasd el a bekeretezett mondatot! Húzd alá az igaz állítást!

Ha a szótó mássalhangzóra végződik, a **-val, -vel** toldalék **v**-je hasonlóvá válik a szótó utolsó mássalhangzójához.

A **-val, -vel** toldalék **v**-je a szótó utolsó mássalhangzójához válik hasonlóvá.

A **-val, -vel** toldalék **v**-je a szótó utolsó magánhangzójához válik hasonlóvá.

5. **Olvasd el a szóoszlopokat! Figyelj a magánhangzók helyes időtartamára!**

fiúval	teával	síppal	rácctal	királlyal
esküvel	Beával	dobbal	ponttyal	veszéllyel
Katival	anyával	Edittel	bajusszal	szabállyal
Ottóval	körtével	levéllel	Balázsszal	tűzhellyel
kapuval	Vincével	Ákossal	Györggyel	Mihállyal
nénivel	gereblyével	játékkal	asszonnyal	zsindellyel

Írd az állítások számát a megfelelő szóoszlopok alá!

1. Mindegyik szótó magánhangzóra végződik.
2. Mindegyik szótó mássalhangzóra végződik.
3. A **-val, -vel** toldalék **v**-je megváltozik.
4. A **-val, -vel** toldalék **v**-je **ly**-re változik.
5. A kétjegyű mássalhangzó megkettőződik.
6. Az egyjegyű mássalhangzó megkettőződik.
7. A szótó utolsó magánhangzója hosszúvá válik.

6. **Álló egyenessel válaszd le a kiemelt szavak toldalékát! Kösd össze a népi bölcsességeket a jelentésükkel!**

Többet **ésszel**, mint **erővel**.

Megfontoltan többre megy az ember.

Erőlködni kell, hogy célt érij!

Ésszel indulj, **okkal** járj!

Ne siess sehova se!

Cselekedj megfontoltan!

Ésszel, mésszel bemeszelik az eget is.

Furfanggal, okossággal célt ér.

Okos, aki bemeszeli az eget.

Ritkán válik tudóssá, kire **birsággal** vetik a leckét!

Nem okosít a folyamatos büntetés.

A szigorúság tudóssá tesz.

Fejjel megy a falnak.

Gondolkodás nélkül cselekszik.

Nem figyel, merre van a fal.

1. Húzd át a hibás -val, -vel toldalékos szót!

kapuval	keféval	tüskéval	csigával	békével	békával
kapuvel	kefével	tüskével	csigável	békével	békável
dobbal	hóvval	levéllel	kalanddal	eperel	könyvvel
dobal	hóval	levélel	kalandal	eperrel	könyvvel

2. Pótold a köznevek toldalékát!

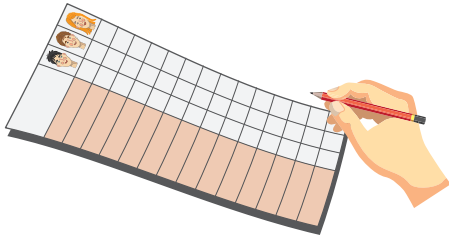
-val/-vel		-val/-vel	
szó ____	kedv ____	harang ____	alma ____
hab ____	arc ____	csap ____	kert ____
tér ____	könyv ____	postás ____	mez ____

3. Karikázd be a helyesen leírt -val, -vel toldalékos szavak betűjelét! Olvasd össze a megfejtést!

1.	A	málnával	J	málnával	14.	Ö	megyel	A	meggyel
2.	K	tündérrel	O	tündérel	15.	S	ácscsal	K	ácctal
3.	B	képel	I	képpel	16.	I	mésszel	O	mészsel
4.	T	dobbal	B	dobal	17.	L	ággyal	M	ágyal
5.	U	könyvel	A	könyvvel	18.	Ü	rizzsel	U	rizzsel
6.	K	cselel	N	csellel	19.	V	észel	S	ésszel
7.	U	virággal	A	virágal	20.	T	rüggyel	P	rügysel
8.	S	mesevel	L	mesével	21.	A	könnyel	I	könnyel
9.	H	mezzel	T	mezzel	22.	L	kötényel	M	köténnyel
10.	A	fazékkal	E	fazékal	23.	O	varázssal	A	varázssal
11.	B	sakal	L	sakkal	24.	R	garázssal	C	garázssal
12.	Á	csontal	A	csonttal	25.	A	súllyal	Ő	súllyal
13.	S	tökel	D	tökkel	26.	F	osztályal	D	osztályal

Írd le a megfejtést! _____

4. A gyerekek a szavak helyes toldalékolását figyelték meg a mondatokban.
Döntsd el, ki javította ügyesebben! Tegyéél ✓-t a helyes szóalak után!

Zalán

Gábor

Luca

Délután megyünk Petinéél.	Petihez	Petihez	Petinél
Évi diót szed a kertbe.	kertbe	kertben	kertben
A termést a kosarába rakja.	kosarába	kosarába	kosarában
A teremben nagy volt a lárma.	teremben	terembe	teremben
Adél a padon tette a táskáját.	padra	padra	padon
Egy órát töltöttek a barlangba.	barlangba	barlangban	barlangban
A gyerekek szánkóznak a hóba.	hóban	hóban	hóban
A parkolóban megálltak pihenni.	parkolóban	parkolóban	parkolóba
A büfébe forró teát isznak.	büfébe	büfében	büfében
Sáriékhoz voltak ebédelni.	Sáriéknál	Sáriéknál	Sáriéknál
Szolnoknál mentek át a Tiszán.	Szolnoknál	Szolnoknál	Szolnoknál
A patakban ugrottak át.	patakon	patakon	patakon
A patakban ugrottak át egy követ.	patakba	patakba	patakban
Egyedül maradt a szobába.	szobába	szobában	szobában

A legjobb nyelvhasználó: _____

5. Másold le hibátlanul a kiemelt szavakat!

6. Melyik állítás igaz rád? Húzd alá!

Biztosan felismerem a helyes toldalékolást.

A biztos tudáshoz még szükségem van gyakorlásra.

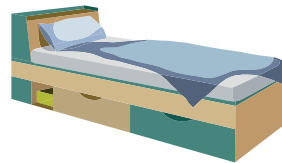
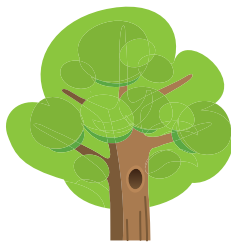
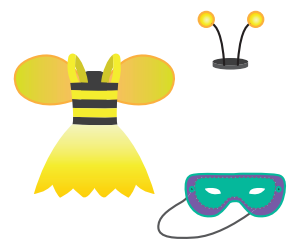
ROKON ÉS ELLENTÉTES JELENTÉSŰ SZAVAK

1. Mit látsz a képen? Írd a képek alá! Gyűjts hozzájuk a szóhalmazból rokon jelentésű szavakat!

sapka üreg heverő kalap szék álruha zsámoly szatyor
 batyu jelmez viskó maskara hajfonat táska varkocs rés
 odú fotel copf ágy vityilló fekvőhely kucsmá kunyhó

sapka
kalap
kucsmá

2. Melyik nem illik a szósorba? Karikázd be a kakukktojást!

hajnal	pirkadat	naplemente	napkelte	virradat	pitymallat
zaj	lárma	hangzavar	zörej	csend	zsivaj
folyó	tó	állóvíz	mocsár	ingovány	láp
öröm	bánat	vidámság	nevetés	jókedv	derű
alkony	alkonyat	napnyugta	sötétedés	derengés	napszállta

Karikázd be a mondatba illő szót!

A bekarikázott szavak a szósor szavainak **ellentétei / rokon jelentései**.

3. Kösd össze az ellentétes jelentésű szavakat!

derű • nyár
tél • halál
tűz • háború
élet • ború
béke • víz

sírás • betegség
bátorság • nevetés
egészség • gonoszság
kevélység • gyávaság
jószág • szerénység

Alkoss mondatokat az ellentétpárokkal! Segít a minta.

Jön még a derűre ború.

4. Egészítsd ki a mondatokat az odailő rokon jelentésű szóval!

A hegyoldalban egy keskeny kis _____ csörgedezik.

patak / folyó

Az erdő mélyén megbújva egy aprócska _____ áll.

házikó / palota

A távolban megcsillant a végtelen _____ víztükre.

tavacska / tenger

A tisztáson két _____ játszik önfeledten a gazdájával.

eb / kutya

Hirtelen a hegy felől félelmetes _____ kerekedett.

szellő / szél

1. Írd be a közmondásokba a hiányzó állatnév megfelelő alakját!

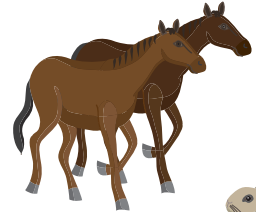
1. Egyszer volt Budán _____ vásár.

kutya / eb

2. Egy fenékkal nem lehet két _____ megülni.

paripa / ló

3. Ahová az Isten _____ ad, bokrot is ad.

nyúl / tapsifüles

4. Ne igyál előre a _____ bőrére.

medve / mackó

5. Sok _____ győz.

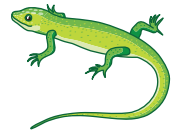
liba / lúd sertés / disznó

6. Nincs otthon a _____, cincognak az _____.

macska / cica

egér / rágcsáló

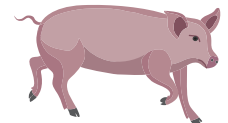
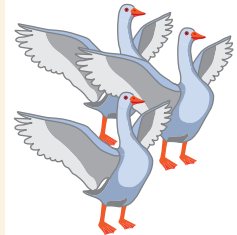

7. Akit a _____ megmart, az a gyíktól is fél.

csúszómászó / kígyó

2. Írd be a közmondások számát a jelentésükhöz!

- Ne aggódjunk fölöslegesen a holnapért.
- Aki egyszer rosszul járt, az óvatosabb.
- Ne vállaljon senki többet, mint amennyit bír.
- Ez az eset sem fog többet megtörténni.
- A gyengébbek is legyőzhetik az erőset, ha sokan vannak.
- Ha távol van, aki irányít, lazul a fegyelem.
- Nem tanácsos annak örülni, ami még meg sem történt.

3. Melyik állítás igaz rád? Tegyel ✓-t után!

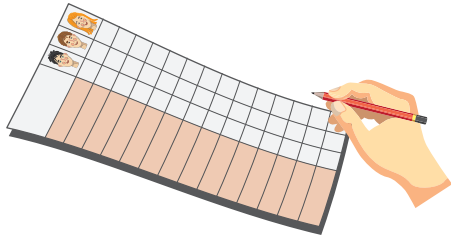
A rokon és ellentétes jelentésű szavak gyakorlásával bővült a szókincsem.

A rokon és ellentétes jelentésű szavakat már mindet ismertem.

A rokon és ellentétes jelentésű szavakról még többet szeretnék tudni.

A rokon és ellentétes jelentésű szavak ismerete segít a szövegértésben.

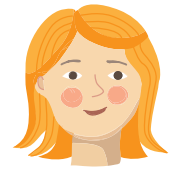
4. A gyerekek a rokon jelentésű szavak felismeréséből versenyeznek. Karikázd be, ahol nem találták meg a kakukktojást!

Zalán

Gábor

Luca

boltos, vevő, árus, kofa	vevő	kofa	vevő
siker, győzelem, diadal, kudarc	siker	kudarc	kudarc
viskó, házikó, palota, kunyhó	palota	palota	házikó
víz, tűz, láng, parázs	víz	víz	víz
élet, lét, létezés, elmúlás	elmúlás	elmúlás	elmúlás
fiú, suhanc, lány, legény	legény	lány	lány
irgalom, átok, kegyelem, áldás	átok	irgalom	átok
szabály, rendelet, kivétel, törvény	kivétel	kivétel	szabály
veszteség, nyereség, haszon, eredmény	veszteség	veszteség	haszon
nyugalom, harmónia, béke, háború	háború	háború	háború
alvás, ébredés, szundítás, szenderegés	szundítás	ébredés	ébredés
egészség, épség, betegség, teljesség	betegség	betegség	betegség
barát, ellenség, pajtás, cimbora	ellenség	ellenség	ellenség
palántázás, ültetés, aratás, telepítés	telepítés	aratás	aratás

A legügyesebb nyelvész: _____

5. Másold le mindegyik szósorból az ellentétes jelentésűt!

A NÉV (főnév) ELŐTT (névelő) ÉS UTÁN (névutó)

1. Mi hiányzik a mondatokból? Pótold!

Elmentünk ___ barátommal ___ erdőbe. Megálltunk ___ forrás mellett. Telemertünk ___ kulacsot friss vízzel. Ekkor ___ erdő csendjét szarvasbögés verte fel. Csodálatos volt látni ___ hatalmas vadat.

a) Olvasd el!

A hiányzó szavakat (a, az, egy) röviden névelőnek nevezzük.

b) Melyik állítás igaz a névelőkre? Húzd alá!

Mindhárom névelő valakinek vagy valaminek a neve (főnév) előtt áll.

Minhárom névelő valakinek vagy valaminek a neve (főnév) után áll.

Mindhárom névelőt külön írjuk az utána következő szótól.

2. Kösd a szavakhoz (főnév) a megfelelő névelőt!

lombkorona avar ösvény hegyoldal tisztás állat

a

az

őzlábgomba cserje lejtő tölgyfa őzgida vadmacska

b) Másold le a névelős szavakat!

3. Alakítsd át a névelőt a minta szerint! Írd le!

a tó	egy tó	az edzés	
a korcsolya		a gyaloglás	
az erdő		a túra	
az útvonal		a hátizsák	
a tízórai		az ebéd	

4. Melyik névelő illik a mondatokba? Írd a vonalra!

a

az

egy

Beáta _____ filmet néz a moziban.

Beáta _____ filmet nézi a moziban.

Kati teletölti _____ kulacsát.

Kati teletölt _____ kulacsot.

A gyerekek festenek _____ képet.

A gyerekek festik _____ képet.

Apa kicseréli _____ elemet az órában.

Apa kicserél _____ elemet az órában.

Zoli megkóstol _____ almát.

Zoli megkóstolja _____ almát.

Anya megtisztítja _____ ablakot.

Anya megtisztít _____ ablakot.

Gábor megnyeri _____ versenyt.

Gábor megnyer _____ versenyt.

Húzd alá az igaz állításokat!

Az **a** névelő mindig a magánhangzóval kezdődő szavak előtt áll.

Az **az** névelő mindig a magánhangzóval kezdődő szavak előtt áll.

Az **a** névelő mindig a mássalhangzóval kezdődő szavak előtt áll.

Az **az** névelő mindig a mássalhangzóval kezdődő szavak előtt áll.

5. Melyik névelő hiányzik a szóláshasonlatokból? Pótold!

1. Eltűnt, mint szürke szamár _____ ködben.

Semmit nem ért hozzá.

2. Belejön, mint kiskutya _____ ugatásba.

Gondtalanul él.

3. Ártatlan, mint _____ ma született bárány.

Lomhán mozog.

4. Él, mint hal _____ vízben.

Pimasz.

5. Érti, mint tyúk _____ ábécét.

Nagyon tudja, megy neki.

6. Bámul, mint borjú _____ új kapura.

Nyoma veszett.

7. Lassú, mint _____ csiga.

Értetlenül néz.

8. Szentelen, mint _____ piaci légy.

Teljesen vétlen.

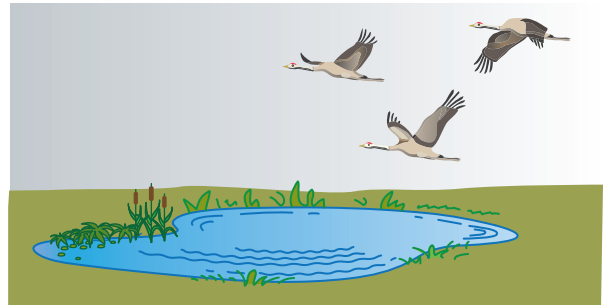
Írd a szóláshasonlatok számát a magyarázatukhoz!

1. Írd a képek alá a hiányzó szót a szóhalmazból!

alatt felett mögött előtt között mellett
alá fölé mögé elé közé mellé után

A kislány a kutya _____ fut.
A kutya a kislány _____ szalad.

A darvak elszállnak a tó _____.
A darvak _____ megjelenik a tó.

Berci éppen Kata _____ lép.
Kata Berci _____ kerül.

Sanyi esernyőt tart Évi _____.
Ők az esernyő _____ bújnak.

2. Pótdold a mondatok hiányzó elemét az első feladat szóhalmazából!

Csabi leült Ákos _____ a padra. A pad _____ tette a focilabdáját, a rollerét a pad _____ hagyta. Ákos észrevette a fejük _____ ugrándozó mókust, de gyorsan eltűnt a fa ágai _____. A két fiú _____ egy könyv hevert. A kerítés _____ már látszott a focipálya.

3. A kérdőszavaknak megfelelően egészítsd ki a táblázatot!

Hol?	Honnan?	Hová?
pad előtt	pad elől	pad elé
kerítés _____	kerítés mellől	kerítés _____
Ákos fölött	Ákos _____	Ákos _____
könyv _____	könyv _____	könyv alá
mókus _____	mókus mögül	mókus _____
gyerekek között	gyerekek _____	gyerekek _____

a) Olvasd el!

A hiányzó szavakat röviden névutónak nevezzük.

b) Melyik állítás igaz a névutókra? Húzd alá!

Minden névutó valakinek vagy valaminek a neve (*főnév*) után áll.

Minden névutó valakinek vagy valaminek a neve (*főnév*) előtt áll.

Minden névutót egybe írunk az előtte álló szóval.

Minden névutót külön írunk az előtte álló szótól.

4. A névutók használatával alakítsd át a toldalékos szavakat a mondatokban!

A **cserépnél** találd meg a kesztyűt és a lapátot.

A cserép _____ találd meg a kesztyűt és a lapátot.

A **fákhoz** bokrokat is ültettünk.

A fák _____ bokrokat is ültettünk.

A **bokroknál** motoszkál egy sün.

A bokrok _____ motoszkál egy sün.

Az **etetőhöz** szállt egy cinke.

Az etető _____ szállt egy cinke.

Az ösvény a **kilátótól** a parkolóhoz vezet.

Az ösvény a kilátó _____ a parkoló _____ vezet.

5. Egészítsd ki a névutók táblázatát a szabálynak megfelelően!

Hol?	Honnan?	Hová?
alatt	alól	alá
előtt		
		felé
között		
	mellől	

6. Melyik névutó illik a mondatokba! Keretezd be!

A bokrok **között** / **közül** / **közé** találtam egy fészket.

A fa **mellett** / **mellől** / **mellé** szedtem a legszebb gombát.

Az avar **alatt** / **alól** / **alá** húzódott be a süncsalád.

A etető **előtt** / **elől** / **elé** őzek sorakoznak.

A madarak **között** / **közül** / **közé** egy mókus is odaosont.

A fák **felett** / **felől** / **felé** vadliba csapat húzott el.

7. Karikázd be a névelőket, húzd alá a névutókat a szószerkezetekben!

a mese helyett

a vers köré

Evelin mellől

egy órán át

Feri nélkül

a könyvek között

Ildikó szerint

Nelli mellett

a szünet előtt

a) Alkoss mondatokat a saját nevet tartalmazó szószerkezetekkel!

b) Melyik állítás igaz a leírt mondatokra? Húzd alá!

A saját nevek elé nem írunk névelőt.

A saját nevek elé a, az vagy egy névelőt írunk.

JÁTÉK A MONDATOKKAL

1. Egészítsd ki a mondatokat -ba, -be, -ban, -ben toldalékos szavakkal!

- a) Senki sem tudott bebújni a _____.
- b) Senki sem volt _____.
- c) _____ már régen nem laktak emberek.
- d) Be-bekukkantottak a _____ a régi lakók.

2. Helyettesítsd az aláhúzott toldalékos szót névutós szóval a minta szerint! Írj többféle megoldást!

A házaknál kezdődik az erdő.

A házak mögött kezdődik az erdő.

A házak mellett kezdődik az erdő.

A házak után kezdődik az erdő.

A kutya az asztalnál bóklászott.

Már a folyónál ballagtunk.

3. Pontosítsd az aláhúzott szót! Írd le a mondatot! Segít a minta!

Mindenki lapult a számonkérésnél.

Mindenki lapult a számonkérés alatt.

Vetítésnél bezzeg jól szórakoztunk.

Jót nevettünk a viccmesélésnél.

Nagyon elfáradtunk a túrázásnál.

1. A mondatok között nincs kapcsolat. Egészítsd ki a második mondatot úgy, hogy kapcsolódjon az elsőhöz! Segít a minta!

Kata gyorsan lépkedett felfelé a lépcsőn. **Egy** kislány egy előadásra igyekszik.

Kata gyorsan lépkedett felfelé a lépcsőn. **A** kislány egy előadásra igyekszik.

Robi új feladatokra készül. Egy fiú bemutatja a festményeit az osztálynak.

Pisti előadást tartott. Egy fiú nagyon érdekesen beszélt.

Zsuzsi futott az iskolába. Egy kisdíák nagyon sietett.

2. Helyettesítsd más szóval a mondatpárok második tagjában ismétlődő szót! Segít a minta!

Állatokról olvastak szöveget a gyerekek. **A gyerekeket** érdekelte ez a téma.

Őket érdekelte ez a téma.

Balázs bemutatja a víziállatokat. Balázs sokat tud ezekről az állatokról.

A fiúk délután focizni indultak. A fiúk örültek a programnak.

Fanni színházba készült a barátnőjével. Fanni örült a közös estének.

3. A mondatok között nincs kapcsolat. Egészítsd ki a második mondatot úgy, hogy kapcsolódjon az elsőhöz! Segít a minta!

Találkoztam a barátnőmmel. Megbeszéltem, hogy moziba megyünk.

Találkoztam a barátnőmmel. Megbeszéltem **vele**, hogy moziba megyünk.

Zsuzsi beszélni kezdett. Mindenki figyelt az osztályban.

Tamás meglátogatott. Kaptam egy érdekes könyvet.

4. A rövid szövegekben nem tudjuk pontosan, mikor ki a szereplő. Egy-egy szó betoldásával tedd pontossá! Segít a minta!

Fanni elment a moziba. Kata már ott várta. Odament hozzá, és együtt léptek be a terembe. (Fanni) odament hozzá, és együtt léptek be a terembe.

Dóri plakátot tervezett. Judit segített kiszínezni. Megmutatta az osztálynak.

Peti elkezdte a bemutató készítését. Gergő odaült. Megmutatta a tervét.

5. Alakítsd át a mondatokat a minta szerint!

Azt a gyűrűt kérem, amelyik a polcon van.

A polcon levő gyűrűt kérem!

Az a kutyus aranyos, amelyik hátán folt van.

Az a kutya nem harap, amelyik ugat.

Azt a lányát kérem feleségül, amelyik a legkisebb.

6. Alkoss a két mondatból egyet a minta szerint!

Meglátták a libák a farkast. Nagyon megijedtek a libák.

Meglátták a libák a farkast, (és) nagyon megijedtek.

Sötét felhők szálltak az égen. Eltakarták a csillagokat a felhők.

Leereszkedett a gólya a fészek szélére. Hangos kelepelésbe kezdett.

1. Alkoss a két mondatból egyet a minta szerint! (Használd a pedig, de, mégsem szavakat!)

Hangosan ugatott a lompos kutya a cicára. A kutya nem bántotta a cicát.

Hangosan ugatott a lompos kutya a cicára, mégsem bántotta.

A kis zsiráf szeretett volna egy lombos ágat. Zsiráf mama nem adott neki.

Vettem rózsát anyukámnak. Anyukám nem mondta, hogy szereti a rózsát.

2. Fejezd be a megkezdett mondatokat!

Ha elesek futás közben, akkor _____

Csak akkor futok gyorsan, ha _____

Nem eszem édességet, mert _____

Étkezések után fogat mosok, pedig _____

Sokat olvasok, hogy _____

3. A két mondat nem kapcsolódik egymáshoz. Írj olyan mondatot, amely összekapcsolja őket!

Peti kiszaladt a labda után az utcára.

Hirtelen nagyot fékezett.

Szájtátva bámultuk az oroszlánokat.

Hanyatt-homlok menekültünk.

4. Húzd alá a mondatokban a nem oda illő szót! Írd a vonalra a helyeset!

A majmok fürgén sétáltak a fák ágai között. _____

Hozzám sétálnál feleségül?-kérdzte a királyfi. _____

A király felugrott, és lovaggá ütötte a vitézt. _____

A királylány is boldogan nyújtotta mancsát a lovagnak. _____

5. Alakítsd át a mondatpárok második tagját, hogy ne legyen benne felesleges szóismétlés! Írd le!

Mindenki a **fákat** csodálta a hóesésben. Egészen belepte az **fákat** a hó.

A madarak az etetőnél gyülekeztek. A madarak élénk falatozásba kezdtek.

A hóesés mindenkinek örömet hozott. A hóeséstől a gyerekek is felvidultak.

Az iskola szánkóversenyt hirdetett. A szánkóversenyre sok osztály benevezett.

A gyerekek akadálypályát építettek. Az akadálypályán folyt a versengés.

Nem a győzelem vált fontossá. A jókedv többet ért, mint a győzelem.

6. Helyettesítsd más szóval a szövegben többször ismétlődő szavakat! Írd le át-alakítva a mondatokat!

A csapat felkészült a versenyre. A csapat megkapta a feladatlapot.

A csapattagok együtt fogtak hozzá a feladatok megoldásához.

Teljesen belefeledkeztek a feladatok értelmezésébe.

Sikerült a csapatnak minden feladatot megoldani az időkereten belül.

A csapat izgatottan várta az eredményhirdetést.

Nagy öröm érte a csapatot, mert ők nyerték meg a versenyt.

Másnap büszkén meséltek a barátaiknak a versenyről.

Másolás, tollbamondás

Szóról szóra

1. haj, vaj, gólya, sólyom, gally, borjú, súly, máj, fej, varjú, ölyv, fürj, szabály
2. baj, harkály, lyuk, ujj, bagoly, szajkó, moly, cékla, zeller, borsó, paprika
3. szárnyashajó, tutaj, uszály, vitorlášhajó, csónak, kajak, jármű, kenu, veszély
4. szúnyog, szarvasbogár, szöcske, szitakötő, szentjánosbogár, sütőtök
5. virág, vitorlás, vidék, viszály, vihar, villamos, sziget, szírom, szikla, szita
6. szivárvány, szilveszter, Kata, kapa, Karola, Kamilla, kalapács, kasza, korona
7. korpa, korcsolya, korall, szerkezet, szervezet, szerencse, szerszám
8. kormány, hajlék, hajnal, hajcsár, hajó, hajdú, Margit, Marcell, Martin, Maros
9. Mariann, sarló, saroglya, sarkantyú, Sarolta, saru, sarj, sarlatán, strucc
10. kút, szárny, meggy, sakk, dió, tea, piac, leány, fiók, csikó, karó, kapu, toboz
11. cipő, dongó, mosdó, alku, ablak, ajtó, birtok, kendő, asztal, szekrény
12. András, krumpli, centrum, Endre, virsli, ostrom, templom, hangzás, tartás
13. edzés, lándzsa, bodza, findzsa, madzag, dodzsem, brindza, bendzsó
14. szállás, csillag, függöny, bosszú, kotta, pikkely, ünnep, vessző, dinnye, szú
15. bosszú, asszony, faggyú, vessző, fiók, krumpli, vessző, kesztyű, kalács, könyv
16. könny, morzsa, maharadzsa, hold, tombola, barátkozás, cseresznye
17. csillag, sár, sirály, halandzsa, komp, hangya, csepp, gereblye, madárfióka
18. viasz, turistajelzés, liba, hiba, Rita, csíra, villa, szikla, lándzsa, Pálma, táska
19. barka, száлка, fáklya, göröngy, öröm, Ödön, költő, öltöny, ököl, csikó, rigó
20. kígyó, fiók, Miklós, cipó, manó, margó, Kató, hajó, csákó, patkó, néző, kő
21. mező, erdő, Ernő, lejtő, kendő, Samu, vályú, daru, batyu, hamu, anyu, seprű
22. szegfű, menü, betű, nedű, szó, tó, folyosó, borsó, akció, László, bogyó, cső
23. cipő, vessző, lejtő, edző, Győző, hüllő, golyó, korsó, hordó, folyó, borsó
24. holló, ernyő, mező, szellő, szerző, fenyő, felhő, borjú, hamu, tanú, bábu, fiú
25. kapu, gyanú, Pityu, odú, vályú, daru, varjú, batyu, gyalu, sarjú, búcsú
26. hattyú, apu, kátyú, faggyú, áru, bosszú, gyapjú, anyu, gyűszű, hegedű, derű
27. eskü, fű, dalmú, szegfű, gyűrű, köszörű, fésű, seprű, mű, revü, erőmű, tű

28. kesztyű, csengettyű, tetű, betű, tű, jármű, menü, hamu, ború, derű, eskü
29. csengettyű, hattyú, daru, kesztyű, revü, kapu, batyu, hegedű, varjú, faggyú
30. keselyű, seprű, koszorú, fogantyú, menü, köszörű, hordó, odú, manó, alku
31. fogantyú, szajkó, hattyú, borsó, korsó, hamu, folyosó, kapu, szerző, apu
32. gyűrű, esztendő, selejtező, eskü, esernyő, hegedű, fenyő, keselyű, koszorú
33. sas, sás, lap, láp, bab, báb, kor, kór, kar, kár, haj, háj, csap, csáp, mez, méz
34. baj, báj, agy, ágy, gaz, gáz, Örs, őrs, boci, Évi, mozi, Kati, póni, fagyi, maci
35. masni, Sanyi, sámlí, néni, bácsi, kifli, hiszti, kanári, zokni, öcsi, hobbi, puszi
36. zsúri, krumpli, lokni, Zoli, foci, Tibi, makk, sakk, csekk, lakk, csuka, bakancs
37. toll, szél, küllő, olló, bál, pillangó, súly, gally, lyuk, moly, boly, szabály
38. meggy, fagyú, hajtás, ünnep, agancs, gyalu, éjjel, Anna, öccs, meggyfa, hajó
39. kanna, szöcske, poggyász, fürj, szalonna, hegy, macska, sajt, szánkó, bácsi
40. bólya, uzsonna, morgás, véső, bosszú, hattyú, újság, forrás, vessző, konty
41. varrás, édesség, asszony, pötty, sírás, egészség, tavaly, ponty, orr, vadság
42. csúszda, pinty, sorrend, orvosság, összeg, Mátyás, kancsó, háló, vetítő, eső
43. evezőt, kaput, pónit, patkót, hegedűt, kiflit, csikót, bált, fagyit, csengőt
44. húst, cipőt, odút, fésűt, ajtót, sajt, iskolát, repülőt, ecset, kéményt, vonat
45. kabát, lapát, hát, iskolát, asztalt, kút, állat, gombát, házat, vonat, liszt
46. kezét, épület, könyvet, széket, út, erdőt, rét, hattyút, kacat, hazát, rétet, teát
47. boltból, hóból, dióból, kőből, kertből, helyből, holdtól, varjútól, vályútól
48. pénztől, földtől, ködtől, útról, fiókról, lábról, kézről, betűről, ecsetről, házról
49. virág, fiú, kislány, kutya, fa, növény, ember, állat, gomba, macska, egér
50. asztal, számítógép, tolltartó, táncol, kerékpár, roller, füzet, szék, esernyő, tál
51. illat, egészség, barátság, hang, szépség, boldogság, szeretet, butaság, érzés
52. ponty, szerelem, lámpa, macska, szín, szék, bácsi, harag, gyerek, tölgyfa
53. néni, fotel, egészség, könyv, pipacs, kancsó, barátság, tányér, televízió, béke
54. autók, lány, felhők, fiú, épület, városok, lányok, férfi, ember, barát, néni
55. uszoda, lámpák, gyerekek, színészek, tulipán, tudósok, szobor, paripák, írók
56. bácsik, újság, medve, képek, pék, falak, árok, házak, szék, fiókok, tök, fogak
57. fék, főnök, zsebek, várak, tyúk, ízek, pók, lábak, fánk, tok, képek, emlék, ék

58. nyak, állatok, láncok, zsák, kertek, lék, füzetek, illatok, lámpák, könyvek
59. Péter, Katalin, Cirmi, Rex, András, Piroska, Micó, Bodri, Mihály, Szilvia
60. Cili, Bundás, Károly, Orsolya, Bajusz, Cézár, Emese, egér, Elek, elefánt
61. Eszter, Erzsébet, eper, ecet, gyerek, Gyöngyi, gyalu, Gyula, Gyöngyvér,
62. gyík, gyertya, György, kör, Katalin, Károly, könyv, kabát, Kolos, Klára
63. korona, Ottó, kéz, Olivér, osztály, olló, olaj, Olívia, ország, Olga, Kína
64. Debrecen, Szlovákia, Miskolc, Ausztria, Szeged, Románia, Duna, Pécs, Bükk
65. Mátra, Tisza, Pilis, Rába, Körös, Mecsek, Kőszeg, Börzsöny, Szerbia, Berettyó
66. hegység, sziget, Szelidi-tó, völgy, Bodrog, Bakony, szakadék, Maros
67. Budai-hegység, Tisza-tó, medence, Cserhát, Bodrog, Fertő, Zsámbék,
68. dombság, forrás, Ausztria, folyó, Eger, patak, Börzsöny, Ukrajna, fennsík

Mondatról mondatra

1. Enyém az aranyérem! De édes kiskutya! Nagyon fáj a lábam!
2. Jaj, egy seb lett a lábamon! Ó, egy kiskutya! De nagyot csattant az ablak!
3. Betört az ablak! Nagyon örülök az ajándéknak! Gratulálok a győzelmedhez!
4. Én győztem! Bárcsak elmennénk a játszótérre! De szeretnék egy focilabdát!
5. Bárcsak mi is mennénk! Csak tudnám mikor induljunk! Bár már ott lennék!
6. Hozd ide a könyvet! Ne hajolj ki az ablakon! Sorakozz! Állj meg!
7. Ne dobd el a szemetet! Kérlek, egy kicsit halkabban! Csukd be az ajtót!
8. Légy szíves, gyere ide! Hol találom a buszmegállót? Jaj, de hideg van itt!
9. Bárcsak lenne egy könyv nálam! Színezd ki a rajzodat! Ne menj egyedül!
10. Ma korán megyek el otthonról. Hány órakor indulsz haza? Este nézlek meg.
11. De szeretném, ha velem jönnél! Vidd haza a táskám, légy szíves! Öt óra.
12. Jaj, megütöttem a lábam! De örülök, hogy elkísérsz! Vége van a szünetnek.
13. Nini, ott egy süni! Milyen szép kék az ég! Bárcsak velem jönnél!
14. Ne szaladj! Olvass minden nap! Hurrá, győztünk! Fordulj jobbra!
15. De jó, tudok úszni! Légy szíves, töröld le a táblát! Utána nézz balra!
16. Bár én is ott lehetnék! Csak eljönne hozzám! Kérlek, vedd le a cipődet!
17. De nagy ez az elefánt! Ne menj közel a korláthoz! Ó, de hosszú a nyaka!

18. Bárcsak megsimogathatnám! Add oda neki a Zoo csemegét! Jaj, leesek!
19. Nézzük meg a zsiráfokat is! Kérlek, pihenjünk egy kicsit! Mennyi papagáj!
20. Csak holnap is eljönnénk! De aranyos a kis maki! Vigyázz a tisztaságra!
21. Hadd menjek veletek! Bár az enyém lenne az egyik! De jó, hogy láttam!

Szövegről szövegre

1. Reggel jókedvűen köszöntjük egymást. Ez az őszi kirándulás napja a hegyekbe. Egy csodálatos és fárasztó nap vár ránk. Sok élményt szereztünk. Izgalmas emlékeket őrzünk.
2. Kirándulni indultunk a hegyekbe a barátaimmal. Felavattam az új túracipőmet. Mindenki teli hátzissákkal kapaszkodott a hegynek fölfelé. Észre sem vettem, hogy leszakadtam a csapattól. Egy szűk ösvényre tévedtem.
3. Szombat délután a moziba indultunk. A Vuk című rajzfilmet akartuk megnézni. A bejáratnál találoztunk Petivel. Ő is kíváncsi voltak a filmre. Apukám neki is megvette jegyet. A teremben már majdnem minden széken ültek. Izgatottan siettünk az utolsó sorig. Este örömmel meséltem anyunak a csodás élményről.
4. Éppen most érkezett meg Virág a családi összejövetelre. Kezében egy csokor virágot szorongatott. A sok szép rózsát a nagynénjének vette. Ma van Rózsa néni névnapja. Testvérei, Ibolya és Kamilla egy dallal kedveskedtek az ünnepeltnek. Rózsa néni férje, Zsombor bácsi is teljesen meghatódott.
5. A bagoly és a sirály erős szövetséget kötöttek. Elindultak egy nagy hajóval a tengeren, hogy távoli országokkal kereskedjenek. Egy viharban a hajójuk elsüllyedt. Nagy veszteséget szenvedtek. Azóta a bagoly csak éjszaka merészkedik ki az odújából. A sirály pedig várja, hogy a tenger visszaadja az elvesztett kincseit.

6. Egy izgalmas téli vízitúrára utazunk a Hévíz-patakhhoz. A túra útvonala a pataktól egészen a Kis-Balatonig tart. A patak fölött lebegő párarétegtől alig látjuk a tündérrózsákat. Feledhetetlen élményekkel gazdagodtunk.
7. A hegyoldalban egy keskeny kis patak csörgedezik. Az erdő mélyén megbújva egy aprócska házikó rejtőzik. A távolban megcsillant a végtelen tenger víztükre. Előttünk a tisztáson két kutya játszik önfeledten a gazdájával. Hirtelen a hegy felől félelmetes szél kerekedett.
8. Vasárnap elbicikliztünk a horgásztóhoz. Épp egy horgászversenyre érkezünk. A parton már sokan várták a nagy fogást. – Hű, de nagy hal! – kiáltottam fel. A délutánra már a bográcsban rotyogott a finom halászlé.
9. Elmentünk a barátommal az erdőbe. Megálltunk egy forrás mellett. Telemertünk egy kulacsot friss vízzel. Ekkor az erdő csendjét szarvasbögés verte fel. Csodálatos volt látni a hatalmas vadat. Hamar elillant a szemünk elől.
10. Csabi leült Ákos mellé a padra. A pad alá tette a focilabdáját, a rollerét a pad előtt hagyta. Ákos észrevette a fejük fölött ugrándozó mókust, de az gyorsan eltűnt a fa ágai között. A két fiú mellett egy könyv hevert. A kerítés mögött már látszott a focipálya.
11. Anyukám minden este olvas nekem a nekünk. Legjobban a királylányokról és a sárkányokról szóló történeteket szeretem. A testvérem szívesen hallgatja anya fejből mondott meséit is. Tegnap hamar ágyba kerültünk. Egyik meséről a másikra lapoztunk. Hamarosan álomba mesélt bennünket anyukám. A hős királyfiról álmodtam.
12. A téli szünetben a Szabó család a hegyekbe utazik. Az autóba berakták a csomagokat. Évi a csomagtartóba rejtette a kedvenc maciját. Egy parkolóban megállnak pihenni. A termoszból anya forró teát tölt a poharakba. A szendvicseket is elővette a csomagtartóból. – Hát ez a kismaci? – kérdezi anya. – Vigyük magunkkal a szállodába! Nem akart egyedül maradni az üres lakásban – szólt Évi.

13. Az erdőn jártunk a barátommal. A bokrok között találtam egy fészket.
A fa mellől szedtem a legszebb gombát. Egy süncsalád az avar alá húzódott be. Az etető előtt őzek sorakoztak. A fák felett egy vadliba csapat húzott el.
14. A téli szünetben elutazunk a nagymamáékhoz. A Tiszán Szolnoknál megyünk át a hídon. A kert végében a befagyott patakon fogunk korcsolyázni. Reméljük a rokonokhoz is eljutunk!

Népi bölcsességek

1. Falra hányt borsó. Senki sem lép kétszer ugyanabba a folyóba.
2. Ritka, mint a fehér holló. Addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik.
3. Tudja Pál, mit kaszál. Amit Jancsi megtanul, János sem felejtí el.
4. Most légy okos, Domokos! Ne szurka, Peti, mert szikra veti!
5. Ami másé, nem Tamásé! Pendül, mint a palócok Máriája!
6. Több is vészett Mohácsnál. Egyszer volt Budán kutyavásár.
7. Sok víz lefolyik addig a Dunán. Él, mint Marci Hevesen.
8. Akkor még a Tisza is másfelé folyt. Többet ésszel, mint erővel!
9. Ésszel indulj, okkal járj! Ésszel, mésszel bemeszelik az eget is.
10. Ritkán válik tudóssá, kire bírsággal vetik a leckét! Fejjel megy a falnak.
11. Eltűnt, mint szürke szamár a ködben. Belejön, mint kiskutya az ugatásba.
12. Ártatlan, mint a ma született bárány. Él, mint hal a vízben.
13. Érti, mint tyúk az ábécét. Bámul, mint borjú az új kapura.
14. Lassú, mint a csiga. Szemtelen, mint a piaci légy.
15. Egyszer volt Budán kutyavásár. Egy fenékkal nem lehet két lovat megülni.
16. Ahová az Isten nyulat ad, bokrot is ad. Ne igyál előre a medve bőrére!
17. Sok lúd disznót győz. Nincs otthon a macska cincognak az egerek
18. Akit a kígyó megmart, az a gyíktól is fél. Jobb egy lúdnyak két tyúknyaknál.
19. Suba subához, guba gubához. Aki sokat ígér, keveset ad.
20. Nem mind igaz, ami hírlík. Okos embernek mindenhol van keletje.

TARTALOMJEGYZÉK

Ismétlés	4
Ábécé	4
Betűrend	6
Szótagolás – elválasztás	10
Magánhangzók időtartama	12
Mássalhangzók időtartama	16
A mondatokról – a mondatfajták	18
A kijelentő és a kérdő mondat	18
Mikor használunk felkiáltójelet?	28
Jel – beszéd – jelbeszéd	40
Mindennek van neve	44
Egy vagy több	45
Közös név (köznév) vagy saját név (tulajdonnév)	48
Személynév, állatnév, földrajzi név	48
A közös név és saját név toldalékai	58
A -t (<i>Kit? Kiket? Mit? Miket?</i>) toldalék	62
A -ból, -ból, -ról, -ről, -tól, -től (<i>Honnan? Miből? Miről? Mitől?</i>) toldalék	64
A -ba, -be, -ban, -ben (<i>Hová? Mibe? Hol? Miben?</i>) toldalék	66
A -ra, -re (<i>Hová? Mire?</i>) és a -n, -on, -en, -ön (<i>Hol? Min?</i>) toldalék	68
A -hoz, -hez, -höz (<i>Kihez? Mihez? Hová?</i>) és a -nál, -nél (<i>Kinél? Minél? Hol?</i>) toldalék	69
Az -ig (<i>Meddig?</i>) toldalék	70
A -val, -vel (<i>Mivel? Kivel?</i>) toldalék	72
Rokon és ellentétes jelentésű szavak	76
A név (főnév) előtt (névelő) és után (névutó)	80
Játék a mondatokkal	85
Másolás, tollbamondás (<i>a szó, mondat, szöveg, népi bölcsességek</i> <i>jegyzéke</i>)	90